

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
STŘEDISKO VZDĚLÁVACÍ POLITIKY

Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011

Jan Koucký a Martin Zelenka

Praha, prosinec 2011

Obsah

Obsah	1
Úvodem	2
Zaměstnatelnost a uplatnění vysokoškoláků na trhu práce.....	3
RŮST POČTU ABSOLVENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL	3
ZAMĚSTNATELNOST ABSOLVENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL	4
PŘEVZDĚLANOST ABSOLVENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL	5
POSTAVENÍ ABSOLVENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL NA TRHU PRÁCE	7
KVALIFIKAČNÍ POŽADAVKY PRACOVNÍCH PÍŠT ABSOLVENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL.....	10
Využití vysokoškolského vzdělání na pracovním trhu	13
SHODA MEZI OBOREM A ÚROVNÍ VZDĚLÁNÍ A ZAMĚSTNÁNÍ.....	13
VYUŽITÍ ZNALOSTÍ A DOVEDNOSTÍ.....	17
Která škola umožní lépe najít práci	20
NEZAMĚSTNANOST ABSOLVENTŮ	20
NEJLÉPE SE UPLATNÍ LÉKAŘI A PRÁVNÍCI.....	23
NAJDĚTE SI ÚSPĚŠNOU ŠKOLU	27
VYSVĚTLIVKY K TABULCE:	29

Úvodem

Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (dále jen SVP) předkládá již 6. výroční zprávu s názvem „Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2011“ (první zpráva byla publikována v roce 2006). Na webové adrese SVP PedF UK <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/> lze nalézt nejen text zprávy, ale také další informace, údaje a poznatky k tomuto tématu.

Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy (SVP PedF UK) dlouhodobě shromažďuje, analyzuje a zveřejňuje údaje o zaměstnatelnosti absolventů všech českých vysokých škol a jejich fakult od roku 2002 do současnosti. Účastní se rovněž velkých mezinárodních výzkumných projektů uplatnění absolventů a spolupracuje s řadou podobně zaměřených pracovišť v evropských zemích jako například v Německu, Nizozemsku, Francii, Itálii, Rakousku nebo ve Slovinsku, ale také v USA a Japonsku. Díky dlouhodobému zaměření na tuto problematiku a podpoře Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy může své závěry a doporučení opřít o seriózní a hluboké zkušenosti a znalosti.

Letošní zpráva za rok 2011 se skládá ze tří částí. První část obsahuje srovnání situace v České republice s dalšími evropskými zeměmi a z komparace vyplývající tendence a předpoklady dalšího vývoje. Srovnání se týká zejména počtu absolventů vysokých škol a jejich podílu v populaci a jejich postavení na trhu práce z hlediska zaměstnatelnosti a uplatnění.

Druhá část se s využitím výsledků mezinárodních projektů CHEERS, REFLEX, HEDESCO a REFLEX 2010 zabývá mírou využití nabytých znalostí a dovedností absolventů českých vysokých škol v mezinárodním srovnání. Analyzuje horizontální a vertikální shodu mezi dosaženým vzděláním a pozicí na trhu práce, zda absolventi pracují ve svém oboru nebo zda mají z hlediska svého pracovního místa nedostatečné nebo naopak nadbytečné vzdělání. Zabývá se také vlivem horizontální a vertikální neshody na míru využívání znalostí a dovedností v práci a na pracovní příjem absolventů.

V závěrečné části zprávy jsou vysvětleny, interpretovány a v příložené tabulce zveřejněny poslední dubnové údaje o zaměstnatelnosti absolventů jednotlivých veřejných i soukromých vysokých škol a jejich fakult v České republice.

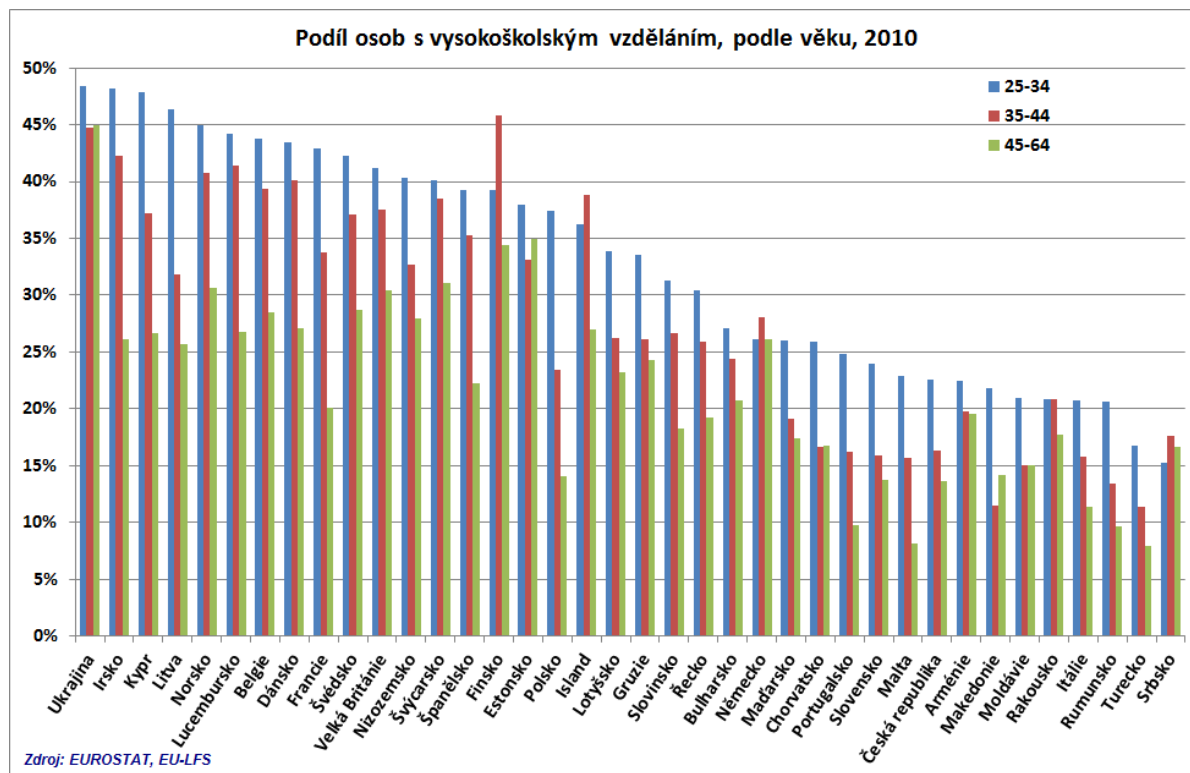
Zaměstnatelnost a uplatnění vysokoškoláků na trhu práce

V kontextu Boloňského procesu je zaměstnatelnost chápána jako „schopnost získat první zaměstnání, udržet si práci a být schopný se pohybovat na trhu práce“. V této souvislosti je role vysokoškolského vzdělávání chápána tak, že vysoká škola by měla své studenty vybavit schopnostmi a dovednostmi (znalosti, postoje a chování), které jedinci potřebují pro vykonávání kvalifikované práce a které jsou vyžadovány zaměstnavateli a zajistit dospělým možnosti si tyto schopnosti a dovednosti v průběhu svého pracovního života udržovat a obnovovat (*více viz internetové stránky Boloňského procesu*).

Londýnské komuniké z jednání ministrů zemí Evropského prostoru vysokoškolského vzdělání (EHEA) v roce 2007 označilo zaměstnatelnost vysokoškoláků za jednu z priorit vysokoškolské politiky. Komuniké požádalo Boloňskou řídicí skupinu (Bologna Follow-Up Group, BFUG), aby věnovala pozornost tomu, jak zlepšit zaměstnatelnost jak z hlediska různých cyklů studia, tak v rámci celoživotního vzdělávání. Komuniké ministrů z jednání v Leuven / Louvain-la-Neuve v roce 2009 dále posílila tuto prioritu tím, že zdůraznila potřebu těsné spolupráci mezi vládami, vysokými školami, sociálními partnery (zaměstnavateli a zaměstnanci) a studenty v procesu reprodukce kvalifikované pracovní síly. Pro vysoké školy je zejména důležité, aby byly schopny lépe a pružněji reagovat na potřeby zaměstnavatelů a kladly větší důraz na odbornou praxi. Cíl zvýšení zaměstnatelnosti absolventů byl zdůrazněn také v deklaraci ministrů z jednání ve Vídni a v Budapešti v roce 2010.

Růst počtu absolventů vysokých škol

Uvedená fakta jen potvrzují stále rostoucí politický význam zaměstnatelnosti a uplatnění vysokoškoláků na trhu práce. Stávají se o to důležitější, jak v řadě evropských zemí výrazně roste podíl mladých lidí s vysokoškolským diplomem. Ve svém Sdělení ze září 2011 navíc Evropské komise povzbuzuje členské země k dalšímu růstu. Jejím cílem je zvýšit průměrný podíl studentů s vysokoškolským diplomem v zemích EU ze 31 % v roce 2010 na 40 % do roku 2020. Následující graf jen dokládá růst minulých let.

Podíl vysokoškoláků v populaci je v naprosté většině evropských zemí zdaleka nejvyšší ve věkové skupině 25 až 34 let. V průměru za uvedené země jich je zhruba 33 %, což je o polovinu větší podíl než v případě necelých 22 % u věkové skupiny 45 až 64 let. Ve věkové skupině 35 až 44 let činí průměrný podíl vysokoškoláků v populaci zhruba 27 %. Zajímavé jistě je, že nejvyšších hodnot v nejmladší věkové kategorii nedosahují nejvyspělejší evropské státy, ale Ukrajina, Irsko, Kypr a Litva, kde se podíl vysokoškoláků ve věkové skupině 25 až 34 let blíží hranici 50 %. Nejvýrazněji roste podíl vysokoškoláků v Makedonii, Polsku, Chorvatsku, Rumunsku, Portugalsku a Slovensku. Ve všech těchto zemích je věkové skupině 25-34 o více jak polovinu větší podíl vysokoškoláků než ve věkové skupině 35-44 let.

Česká republika se řadí k zemím, kde je vysokoškoláků ve srovnání s ostatními zeměmi stále ještě relativně málo; i u nás však dochází v posledních letech k výraznému růstu. Ve věkové skupině 25-34 činí podíl vysokoškoláků téměř 23 %, což je o téměř 40 % více než ve věkové skupině 35-44 a o dvě třetiny více než ve věkové skupině 45-64 let. Avšak hodnota ukazatele čisté míry graduace se u nás v posledních letech velmi rychle zvyšuje, neboť s několikaletým zpožděním do značné míry kopíruje dynamiku vývoje ukazatele čisté míry vstupu do terciárního vzdělání. S několikaletým zpožděním se to promítne i do podílu vysokoškoláků ve věkové skupině 25-34 let.

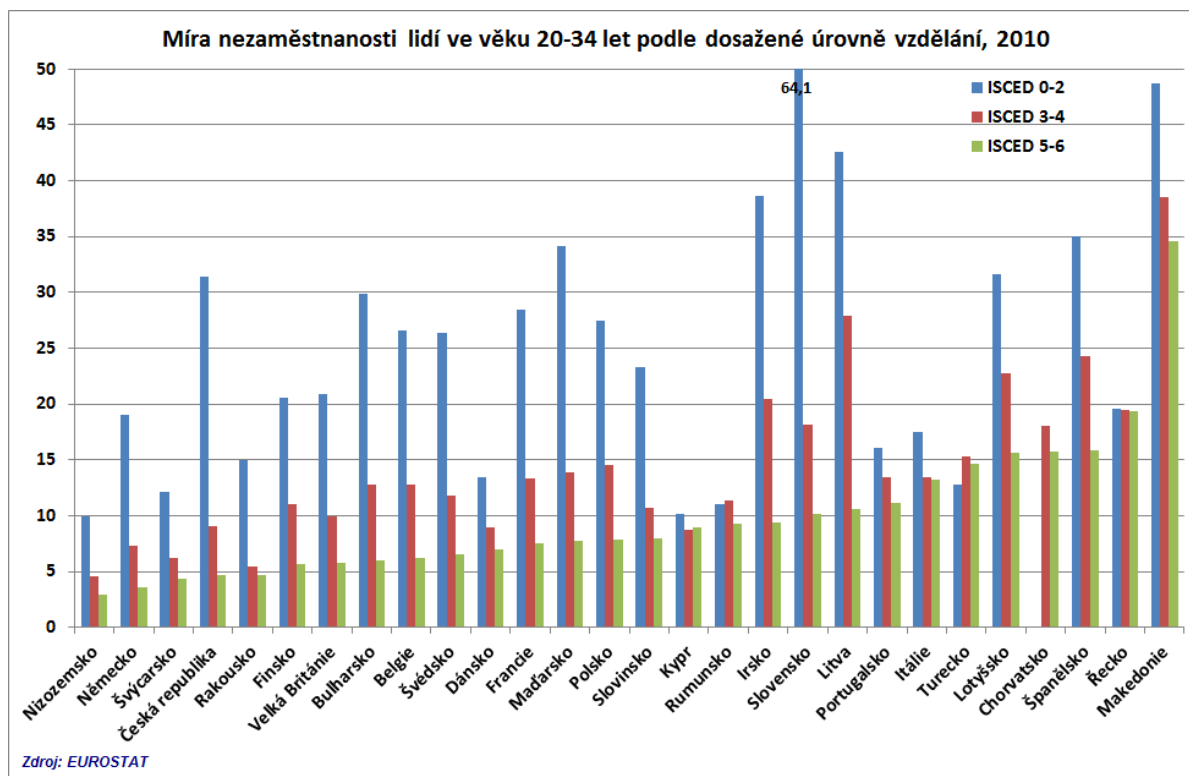
Je to tak ze dvou důvodů. Za prvé několik let trvá, než se z nově přijatých stanou absolventi vysokých škol, kteří odcházejí ze škol na pracovní trh. Vzhledem k tomu, že si nezanedbatelná část studentů prodlužuje standardní dobu studia a většina bakalářů pokračuje v magisterském studiu, jedná se v průměru o více než 5 let. A za druhé je třeba vzít v úvahu, že na trhu práce se každý rok vymění jen asi 2,5 % lidí, takže například celých deset let trvá, než se jich obmění čtvrtina. Přírůstek počtu absolventů se tudíž v podílu vysokoškoláků na trhu práce projevují jen velmi pomalu a postupně.

Právě v této setrvačnosti však spočívá i značné riziko. Zpomalit růst podílu vysokoškoláků v pracovní síle bude stejně zdoluhavý a řadu let trvající proces, jako je i jeho zvyšování, které probíhá v těchto letech. Proto se rozhodnutí o tom, kolik uchazečů přijímat na vysoké školy, mají opírat o seriózní rozbor dlouhodobějšího vývoje uplatnitelnosti vysokoškoláků na pracovním trhu.

Vhodné je pro to mezinárodní srovnání, neboť některé země nastoupily trajektorii rychlého růstu vysokoškoláků dříve než Česká republika. Je možné se poučit o důsledcích takového vývoje na trh práce a uplatnění absolventů a srovnat to se zeměmi, kde k podobné expanzi nedošlo. V 90. letech rostl podíl absolventů velice rychle například ve Španělsku nebo v Irsku, v posledních deseti letech pak v Portugalsku a v Polsku. Počet vysokoškoláků se tam během deseti let zvyšoval o desítky procent. Naopak dlouhodobě konzistentní politiku jenom postupného růstu uplatňuje třeba Německo nebo Rakousko, kde je podíl vysokoškoláků na trhu práce v nejmladší generaci jen o málo vyšší než v generaci nejstarší.

Zaměstnatelnost absolventů vysokých škol

Mezi nejdůležitější projevy zaměstnatelnosti patří schopnost absolventů získat první zaměstnání a udržet si práci. Proto je míra nezaměstnanosti absolventů považována za dobré měřítko jejich zaměstnatelnosti na trhu práce. Je však třeba brát v potaz, že zaměstnanost a nezaměstnanost nezávisí jen na kvalitě získaného vzdělání. V rozvinutých zemích světa hraje často zásadní roli celková ekonomická situace země (rostoucí míra nezaměstnanosti v období recese nebo naopak dostatek pracovních míst v etapě růstu) a s ní související úroveň kvalifikačních požadavků na pracovním trhu. Ekonomický vývoj v posledních letech názorně ukázal, jak rychle se nedostatek pracovníků může proměnit v jejich nadbytek (ve většině zemí k tomu došlo během let 2007-2009). Míra nezaměstnanosti vysokoškoláků tedy souvisí s celkovou mírou nezaměstnanosti. Ve většině evropských zemí je o třetinu až o polovinu nižší. Tento vztah je obdobný i pro nejmladší věkovou skupinu, která se na trhu práce vyskytuje. Zde platí, že zaměstnatelnost mladých absolventů vysokých škol je proto ve většině zemí příznivější než u mladých lidí vůbec, ale zároveň méně příznivá než zaměstnatelnost všech vysokoškoláků.

Pozn.: ISCED je mezinárodní klasifikace úrovně vzdělávání. ISCED 0-2 znamená, že člověk absolvoval nejvýše nižší střední vzdělávání, ISCED 3-4 znamená, že člověk absolvoval vyšší střední nebo postsekundární neterciární vzdělávání a ISCED 5-6 znamená absolvování terciárního vzdělávání.

V naprosté většině evropských zemí u mladých absolventů platí, že čím vyšší úroveň dosaženého vzdělání, tím nižší míra nezaměstnanosti. Tato úměra neplatí, nebo není přinejmenším tak jednoznačná, na Kypru, v Rumunsku, Turecku a Řecku. Míry nezaměstnanosti nejméně vzdělaných jsou ve většině zemí vysoko nad průměrnou úrovní, takže takoví lidé mají často opravdu výrazné problémy najít si zaměstnání. Vzhledem k zaměření tohoto textu je však zajímavější zaměřit se na vztah mezi mírou nezaměstnanosti terciárně a sekundárně vzdělaných. Zdaleka nejnižší poměr míry nezaměstnanosti vysokoškoláků ve věkové skupině 20-34 let ve vztahu k míře nezaměstnanosti stejně starých středoškoláků je v Litvě. O více jak polovinu nižší nezaměstnanosti musí čelit také mladí absolventi vysokých škol v Irsku, Bulharsku, Německu a Belgii. Jen těsně za těmito státy následuje Česká republika. Míra nezaměstnanosti mladých vysokoškoláků je u nás oproti mladým středoškolákům nižší o 48 %. Na druhé straně spektra jsou pak země, kde v nezaměstnanosti vysokoškoláků a středoškoláků ve věkové skupině 20-34 let prakticky žádný rozdíl není. K takovým zemím patří Kypr, Řecko, Itálie a Turecko. Fakt, že mladí vysokoškoláci mnohem častěji mají práci než jejich stejně staří kolegové se středoškolskou úrovní vzdělání, však ještě neznamená, že je jejich míra nezaměstnanosti nízká. Například v již zmíněné Litvě je nezaměstnáno z ekonomicky aktivní populace mladých vysokoškoláků více jak 10 %. Nejnižší míry nezaměstnanosti mladých absolventů vysokých škol lze nalézt zejména v zemích s nízkou celkovou mírou nezaměstnanosti, konkrétně pak v Nizozemsku, Německu, Švýcarsku, České republice a Rakousku. Zde všude je míra nezaměstnanosti lidí s vysokoškolským titulem ve věku 20-34 let menší než 5 %. Více jak 15 % je míra nezaměstnanosti mladých vysokoškoláků naopak v Lotyšsku, Chorvatsku, Španělsku, Řecku a Makedonii.

Převzdělanost absolventů vysokých škol

Absolventi po ukončení vysoké školy by nejen měli najít nějakou práci, ale v ideálním případě by se mělo jednat o pracovní místo, které odpovídá jejich znalostem a dovednostem nabytých během procesu vzdělávání. Dojde-li k nedokonalému sladění mezi dosaženým vzděláním a kvalifikačními nároky povolání, máme co do činění s fenoménem kvalifikačního nesouladu. Nejčastěji zmiňovanou

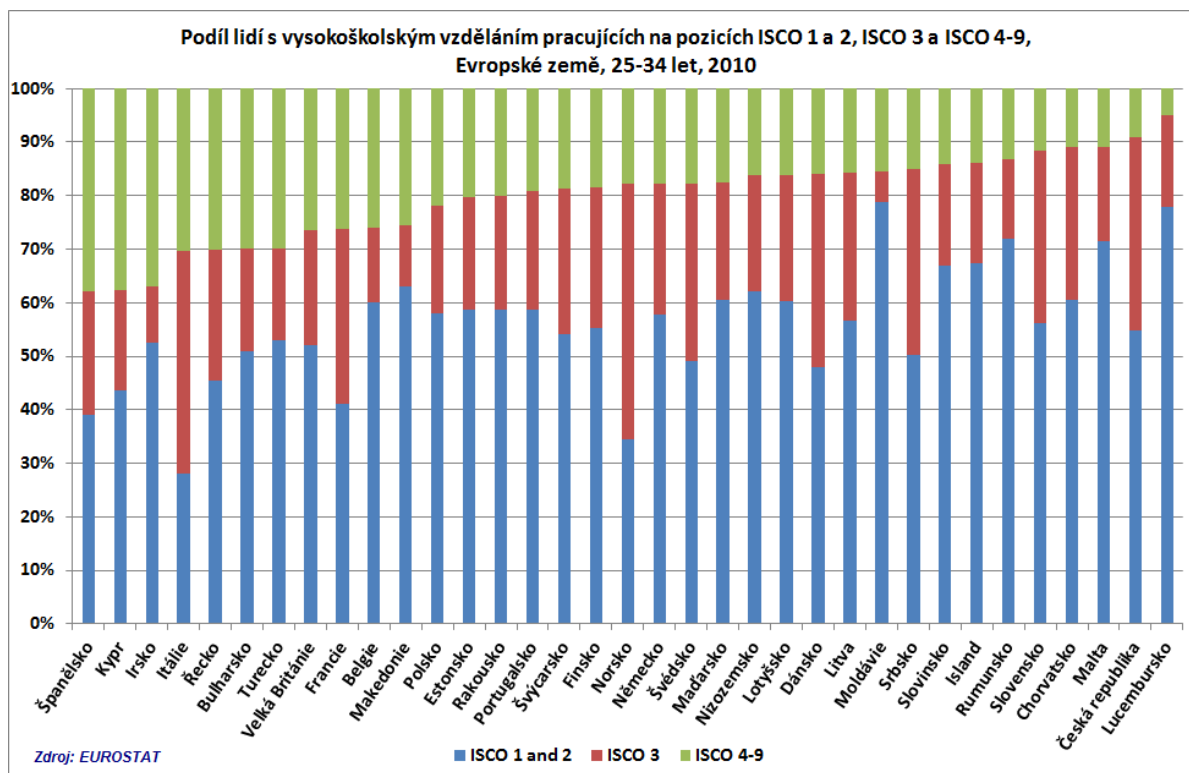
formou nesouladu mezi vzděláním a zaměstnáním je vertikální nesoulad. V tomto případě je zde rozpor dosaženou a požadovanou úrovní vzdělání.

Vertikální nesoulad na individuální úrovni může mít formu „převzdělanosti“ nebo „podvzdělanosti“. K převzdělanosti dochází, pokud má jedinec nadbytečné vzdělání, neboli má vyšší kvalifikaci, než která je požadována pro jeho pracovní pozici. Naopak podvzdělanost je stav, kdy má člověk nižší kvalifikaci, než to, co vyžaduje jeho práce. Je zřejmé, že v některých případech může existovat určitý rozpor mezi nejvyšší dosaženou kvalifikační úrovní a vlastními schopnostmi a dovednostmi pro vykonávání určité práce. V takovém případě má převzdělanost nebo podvzdělanost čistě formální charakter. I přes tento fakt je však sledování míry nesouladu mezi dosaženou úrovní vzdělání a požadovanou kvalifikační úrovní zaměstnání velice užitečné při hodnocení uplatnitelnosti absolventů vysokých škol.

K situaci, kdy absolvent vysoké školy pracuje na pozici, která vyžaduje nižší kvalifikaci, může dojít ze tří hlavních důvodů. Za prvé to může znamenat, že vysokoškolské instituce nebyly schopny poskytnout absolventům takové schopnosti a dovednosti, které zaměstnavatelé požadují. V tomto případě může k zlepšení situace přispět politika podpory zaměstnatelnosti. Za druhé může dojít k tomu, že na trhu práce není dostatek pracovních pozic vyžadujících vysokoškolské vzdělání ve srovnání s počtem vysokoškoláků. Tento jev může být redukován díky prognózám vývoje trhu práce a zkoumáním vztahu mezi vzdělávacím systémem a potřebami trhu práce. A nakonec, absolventi nemusí najít odpovídající zaměstnání kvůli nedokonalostem trhu práce nebo diskriminaci. Různé podíly lidí s nadbytečným vzděláním u mužů a žen, stejně jako u cizinců ve srovnání s domorodci můžou indikovat tento problém, obzvláště pokud jsou tyto údaje srovnány s měrami participace na vysokoškolském vzdělání. V tomto případě by se řešení mělo hledat zejména na straně trhu práce.

Je zřejmé, že pro zkoumání fenoménu převzdělanosti mladých vysokoškoláků by bylo ideální mít údaje o tom, zda absolvent vysoké školy pracuje na pozici, která buď vysokoškolské vzdělání vyžaduje, nebo nevyžaduje. Toto se snaží řešit některá výběrová šetření (například viz. následující kapitola využívající data z šetření REFLEX a REFLEX 2010), avšak kontinuální data pro široký počet zemí nejsou. Z tohoto důvodu, abychom mohli řešit tuto otázku v širokém mezinárodním kontextu, je zde míra převzdělanosti definována jako podíl mladých lidí s vysokoškolským vzděláním pracujících na pozicích spadajících podle první úrovně mezinárodní klasifikace zaměstnání ISCO do skupin 4 až 9¹. Následující graf tak ukazuje podíl lidí ve věku 25-34 let s vysokoškolským titulem, kteří pracují v profesích, které zpravidla vyžadují vysokoškolskou kvalifikaci (ISCO 1,2 a3) a těch které ji nevyžadují.

¹ Takovéto rozlišení samozřejmě není zcela přesné. Například ve skupině ISOC 4 je vysokoškolských profesí zhruba 11 %, v ISCO 5 7% a ISCO 6 5%. Naopak v ISCO 3 je takovýchto profesí zhruba jen polovina. Navíc tyto hodnoty se dynamicky mění v čase, s tím, že profesí vyžadující vysokoškolské vzdělání ve všech skupinách dlouhodobě spíše přibývá.

Podle tohoto rozlišení pracuje v regionu EU-27 zhruba čtvrtina mladých absolventů vysoké školy na pracovních pozicích, které vysokoškolskou úroveň vzdělání nevyžadují. Tento podíl navíc zůstal mezi roky 2000 a 2010 poměrně stabilní a to i přes rostoucí masifikaci vysokoškolského vzdělávání ve většině zemí.

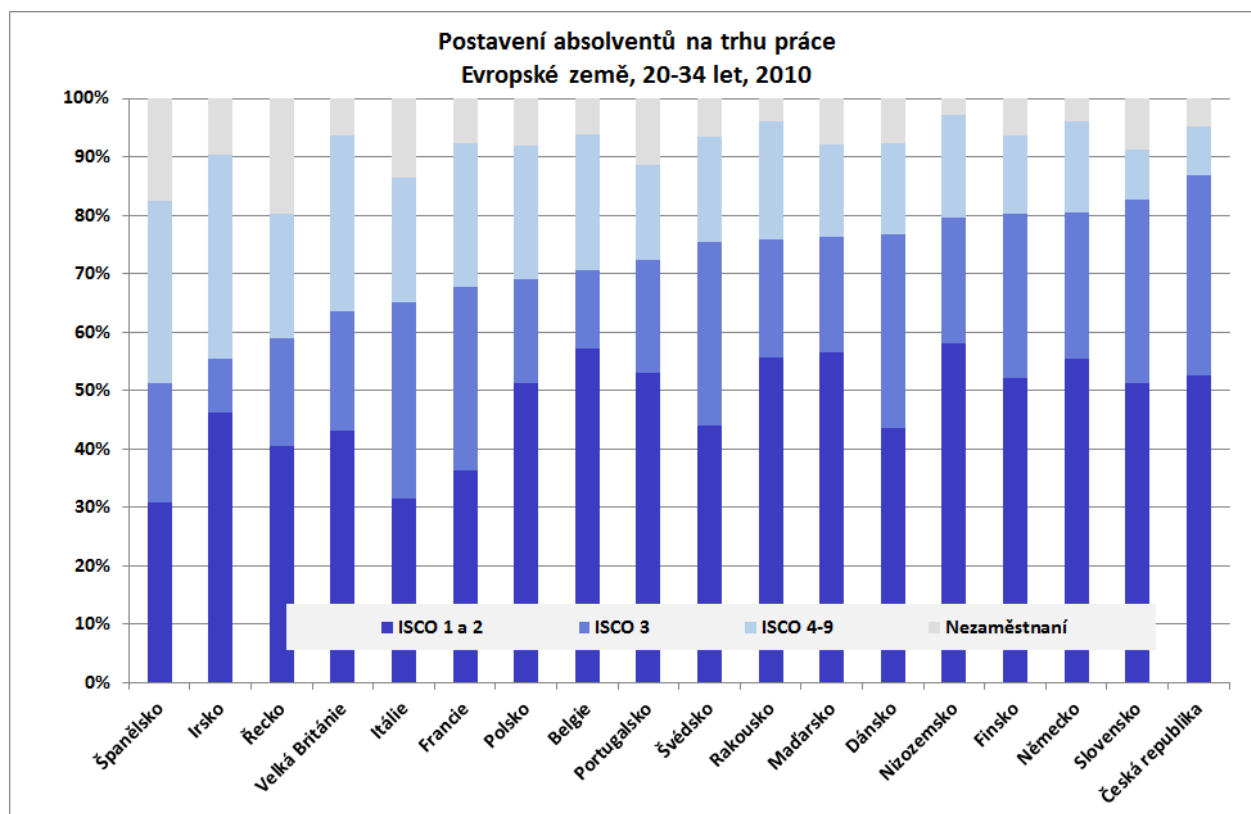
Mezi zeměmi, pro něž jsou údaje k dispozici, je jich celkem šest, kde je podíl mladých vysokoškoláků pracujících na pozicích, které nepatří do skupin ISCO 1-3, vyšší jak 30 %. Jedná se o Španělsko (38 %), Kypr (37,6 %), Irsko (37 %), Itálii (30,4 %), Bulharsko (30 %) a Řecko (30,1%). Na druhé straně je celkem osm zemí, kde je tento podíl nižší než 15 %. Mezi ně se řadí Lucembursko (5,1 %), Česká republika (9,2 %), Chorvatsko (11 %), Malta (11 %), Slovensko (11,6 %), Rumunsko (13,2 %), Island (13,9%) a Slovinsko (14,1%). Z tohoto výčtu mimo jiné plyne, že naprostá většina nejvyspělejších evropských zemí se nachází někde mezi těmito dvěma extrémy. Dlužno však podotknout, že například Norsko, Dánsko, Švédsko a Francie se řadí mezi osm zemí (společně i s Českou republikou), kde je více jak 30 % mladých vysokoškoláků zaměstnáno v profesích řadících se do skupiny ISCO 3, kam spadají profese, které jsou v průměru přeci jen o něco méně kvalifikačně náročné, než profese ve skupinách ISCO 1 a 2.

Postavení absolventů vysokých škol na trhu práce

Pokud srovnáme míry převzdělanosti s mírami nezaměstnanosti a zaměříme se pouze na užší skupinu 18 evropských států, je zřejmé, že v zemích, jako je Španělsko, Řecko, nebo Itálie, mají mladí vysokoškoláci nejen problém si práci najít, ale i pokud si ji najdou, tak často neodpovídá jejich úrovni vzdělání. To je poměrně velký rozdíl například ve srovnání se Slovenskem, kde je sice nezaměstnanost obdobně vysoká, ale mladí lidé s vysokoškolským titulem mnohem častěji pracují na odpovídající pozici. Pozice mladých českých vysokoškoláků se v mezinárodním srovnání jeví jako více než dobrá. Za prvé čelí jen velice malé hrozbě nezaměstnanosti a za druhé jen velice málo jsou zaměstnaní na pozici, která nevyžaduje vysokoškolskou úroveň vzdělání.

Pokud srovnáme současnou situaci se situací v roce 2000, došlo v řadě zemí k výrazným změnám. Předně v naprosté většině zemí došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti mladých vysokoškoláků. Snad s výjimkou Portugalska, kde docházelo ke zvyšování dlouhodobě, se skoro všude jedná o růst spojený zejména s důsledky ekonomické krize a tedy o záležitost zhruba posledních dvou let. Celkově za

posledních deset let vzrostla nejvíce míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol ve věku 20-34 let v Irsku a to téměř pětinásobně. Výrazný, konkrétně více jak dvojnásobný, růst byl zaznamenán také v Maďarsku, Švédsku, Velké Británii a Portugalsku. Naopak dokonce ke snížení došlo ve Finsku, Polsku, České republice, Slovensku a Itálii. Je zřejmé, že míry nezaměstnanosti jsou výrazně závislé na momentální ekonomické situaci a můžou se poměrně výrazně měnit z roku na rok. Mnohem pozvolnější a zároveň mnohem trvalejší charakter mají změny v profesní struktuře mladých vysokoškoláků. Výraznou roli zde hraje zejména míra růstu podílu lidí s vysokoškolským vzděláním v populaci. V momentě kdy trh práce již není schopen absorbovat stále vyšší počty nových vysokoškoláků, nastává na pracovním trhu jejich přebytek. Ten pak vytváří tzv. kaskádovitý efekt. Jeho projev vypadá tak, že v případě kdy poptávka po vysokoškolsky vzdělaných lidech nedosahuje úrovně rostoucího počtu vysokoškoláků, jsou mnozí absolventi nuceni stále častěji slevovat ze svých původních představ o uplatnění a musí se spokojit s méně kvalifikovanou prací. Tím ovšem zabírají místo lidem se středním vzděláním, kteří zase jsou nuceni pracovat na místech původně určených pro nejméně kvalifikované.

Typickým příkladem neuvážené politiky rapidního zvyšování podílu vysokoškolských absolventů je zejména Španělsko. Zde se jedná se o kombinaci dvou faktorů. Na jedné straně jde o obrovský nárůst počtu absolventů vysokých škol v 90. letech, který vedl k výraznému převisu nabídky vysokoškolsky vzdělaných lidí na trhu práce. Na druhé straně se jen pomalu modernizuje trh práce, který tak není schopen absorbovat takový podíl vysoce kvalifikovaných lidí. V důsledku toho se Španělsko již dlouhodobě v rámci EU řadí k zemím s nejvyšší mírou nezaměstnanosti a mírou převzdělanosti absolventů vysokých škol. Situace dospěla tak daleko, že absolventi zde ještě častěji než v jiných zemích berou raději jistou, byť třeba nekvalifikovanou práci, jen aby neriskovali delší období nezaměstnanosti při hledání práce odpovídající jejich vzdělání. I přesto, že v posledních letech byla vyvinuta řada nástrojů pro zmírnění tohoto problému, situace se v posledních 10 letech zlepšuje jen velice pozvolna a tak i nyní je zde téměř polovina mladých vysokoškoláků buď nezaměstnaných nebo převzdělaných.

K výraznému zvýšení podílu mladých vysokoškoláků ve věkově odpovídající populaci došlo v posledních 10 letech zejména v transformačních ekonomikách Polsku, Slovensku, Maďarsku a České republice a také v Portugalsku a Itálii. Zatímco v Polsku vzrostl podíl vysokoškoláků ve věkové

skupině 20 – 34 let ekonomicky aktivních o více jak 300 %, ve Slovensku to bylo asi o 250 % a ve zbylých čtyřech zemích zhruba o 200 %. Důsledky byly ve všech případech zcela jednoznačné. Došlo k výraznému snížení podílu mladých vysokoškoláků pracujících v kvalifikačně nejnáročnějších profesích skupin ISCO 1 a 2. Zatímco ve zbývajících pěti zmiňovaných zemí se toto snížení pohybovalo v rozmezí od 10 do 16 procentních bodů, v případě Polska poklesl podíl mladých vysokoškoláků ve skupinách ISCO 1 a 2 o plných 23 procentních bodů. Navíc převážná část mladých vysokoškoláků se v Polsku nepřesunula do skupiny ISCO 3, ale rovnou do převážně nevysokoškolských profesí skupin ISCO 4-9. Zde narostl jejich podíl o plných 17 procentních bodů. Podobný problém s přesunutím vysokoškolsky vzdělané populace přímo do profesí s nízkými kvalifikačními nároky, byť v podstatně menších proporcích, lze vidět také v Maďarsku a Portugalsku. Naopak v České republice a v Itálii se podstatně více navýšil podíl v profesích skupiny ISCO 3 než v profesích skupin ISCO 4-9. Ve Slovensku to bylo zhruba půl na půl. Kontrastem k těmto příkladům jsou případy zemí, kde se podíl vysokoškoláků ve věkové skupině 20 – 34 let za posledních 10 let prakticky neměnil. Jedná se zejména o Německo a Finsko. Zde, vzhledem k rostoucímu počtu kvalifikačně náročných pracovních míst, došlo k poměrně výraznému snížení podílu mladých vysokoškoláků pracujících v nevysokoškolských profesích skupin ISCO 4-9 a to zhruba o 9 procentních bodů a o obdobné navýšení v kvalifikačně náročnějších profesích skupin ISCO 1-2 v případě Německa a skupiny ISCO 3 v případě Finska. Dlužno podotknout, že ne zcela vždy lze udělat mezi růstem podílu vysokoškoláků v pracovní síle a změnami v jejich profesní struktuře přímou úměru. Příkladem opaku budiž Velká Británie, kde, i přes poměrně umírněný nárůst mladých vysokoškoláků mezi ekonomicky aktivními o zhruba 23 % za posledních deset let, došlo k jejich výraznému přesunu z vysoce kvalifikačně náročných profesí skupin ISCO 1-2 (pokles o 16 procentních bodů) do skupin ISCO 3 (nárůst o 6,5 p.b.), ISCO 4-9 (nárůst o 6 p.b.) a mezi nezaměstnané (nárůst o 3,5 p.b.).

Pokud mluvíme o rapidním růstu počtu studentů a posléze absolventů vysokých škol v České republice, nemůžeme se blíže nepodívat na situaci u našich severních sousedů, tedy na Polsko. V Polsku, stejně jako ve většině bývalých socialistických zemí, byl vzdělávací systém převážně zaměřen na produkci nepříliš kvalifikované pracovní síly pro potřeby ekonomiky zaměřené výrazně na těžký průmysl. Díky tomu bylo v celé populaci v roce 1989 jen 6,9 % lidí s vysokoškolským vzděláním. Poté však, vzhledem k obrovské poptávce po vysokoškolském vzdělání umocněné vstupem početně silné generace baby boomu 70. let na vysoké školy v polovině 90. let, došlo k obrovskému růstu studentů vysokých škol. Zatímco v roce 1990 jich bylo jen 400 tisíc, o dekádu později jich bylo již čtyřikrát tolik a v současné době je jich téměř 2 miliony. Následkem toho byl také rapidní růst počtu absolventů a výrazné zvětšení podílu lidí s vysokoškolským titulem v populaci – v současné době je to již 18 %. Charakteristické pro vývoj v Polsku byl také výrazný růst počtu institucí nabízející vysokoškolské vzdělání. Značně se přitom na tom podílela privátní sféra. Zatímco v roce 1989 zde bylo 96 státních a 1 církevní škola, v současné době existuje v Polsku 135 státních a 350 nestátních škol. V privátních institucích studuje 32 % všech studentů. Státní vysoké školy jsou neplacené a vstup na ně podléhá selekci. Na druhé straně soukromé školy může studovat každý, avšak musí platit školné. Paradoxem je, že na privátních institucích studují spíše lidé pocházející z chudšího rodinného zázemí, kteří jsou při studiu nuceni často pracovat, zatímco studenti státních škol jsou tvořeni spíše dětmi bohatších rodičů z velkých měst. Určitým překvapením tak je, že výzkumy absolventů vysokých škol neukazují na horší uplatnění na trhu práce absolventů soukromých vysokých škol ve srovnání s absolventy škol státních.

Důležitým aspektem byla také proměna struktury studia v tři na sebe navazující cykly, tak aby odpovídalo požadavkům Boloňského procesu. Ukazuje se, že absolventi kratšího bakalářského cyklu se uplatňují na trhu práce hůře než absolventi dlouhého nebo navazujícího magisterského studia. Jejich přechod trvá déle, jsou častěji nezaměstnaní, více pracují mimo obor a mají také nižší plat (byť jen o 6 %, což není mnoho).

Důležitější než rozdíly mezi státní a soukromou sférou a magistry a bakaláři je však vliv masivní expanze vysokého školství na celkovou situaci vysokoškoláků. To je poměrně dobře zdokumentováno v první kapitole – překvapivě se za posledních 10 let nezvýšila míra nezaměstnanosti, výrazným způsobem však vzrostla míra překvalifikovanosti. Stále více mladých lidí s vysokoškolským

vzděláním si není schopno najít práci odpovídající úrovni. Navíc prognózy do budoucnosti nejsou vůbec dobré. Polské vysokoškolské vzdělávání totiž čelí značnému demografickému poklesu. Prognostické simulace ukazují, že v roce 2020 bude v Polsku jen asi 360 tisíc devatenáctiletých, což je asi o 32 % méně než minulý rok. Díky tomu všichni uchazeči o vysokoškolské vzdělání (tj. jak dobře tak špatně připravení na vstupní zkoušky) budou schopni najít místo na státních neplacených univerzitách. Vzhledem k tomu se očekává zánik až tří čtvrtin soukromých vysokých škol. Ostatně již v současném akademickém roce 2011-12 jich je 17 v různém stádiu likvidace.

Kvalifikační požadavky pracovních míst absolventů vysokých škol

Pro lepší posouzení kvalifikačních nároků profesí, které vysokoškoláci vykonávají, je třeba jít na detailnější úroveň mezinárodní klasifikace zaměstnání ISCO. Vhodná je třetí úroveň, která zahrnuje zhruba 150 skupin profesí. Zde však zase vyvstává otázka, jak tak velké množství skupin analyzovat. Pro tyto účely se jako velice vhodné jeví dva koncepty – mezinárodní socioekonomický index povolání ISEI a index kvalifikační náročnosti povolání QR.

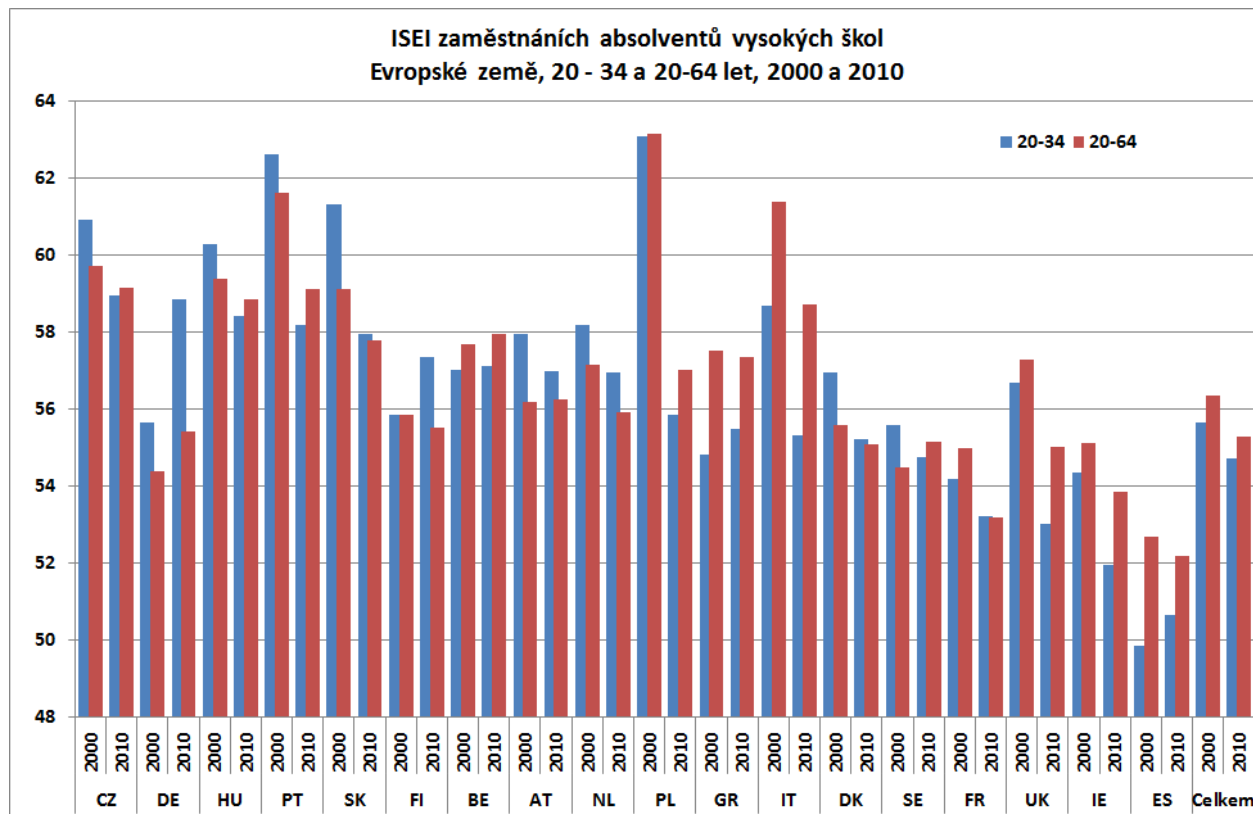
Koncept ISEI byl prvně vyvinut před skoro dvaceti lety pro klasifikaci ISCO-88 a aktualizován v roce 2008 pro nové ISCO-08. Jde o standardizovaný index, jenž odvozuje socioekonomický status povolání podle vzdělání a příjmu jeho jednotlivých držitelů. ISEI byl vytvořen na základě databáze obsahující údaje o vzdělání, zaměstnání a příjmech téměř 200 tisíc osob, kteří byli dotazováni v letech 2002-2007 v rámci několika kol International Social Survey Programme (ISSP). Je definován pro všechny skupiny povolání na čtvrté úrovni ISCO-08 (asi 500 skupin povolání). Mezinárodní sociálně-ekonomický index nabývá hodnot od 10 do 90, přičemž hodnoty přiřazené k jednotlivým profesním skupinám s v čase nemění

Koncept kvalifikační náročnosti (QR) byl vypracován SVP v rámci evropského projektu „Future Skill Needs in Europe“ jako první z devíti dimenzí tzv. kvalifikačních požadavků pracovních míst (KPPM). QR popisuje úroveň kvalifikačních požadavků pro dané pracovní místo. Při jeho konstrukci byl využit Evropský kvalifikační rámec EQF (European Qualification Framework), který definuje osm úrovní kvalifikace. Velmi zhruba řečeno, 6. stupeň odpovídá bakalářské úrovni vysokoškolského vzdělání, 7. stupeň magisterské úrovni a 8. stupeň doktorské úrovni. Kvalifikační náročnost byla spočítána pro všechna povolání definované na 3. úrovni ISCO (asi 150 skupin povolání) a pro 38 skupin odvětví klasifikace NACE. Na rozdíl od ISEI se ukazatel QR mění v čase, což znamená, že jeho hodnoty nemusí být pro dané povolání v různých letech stejné.

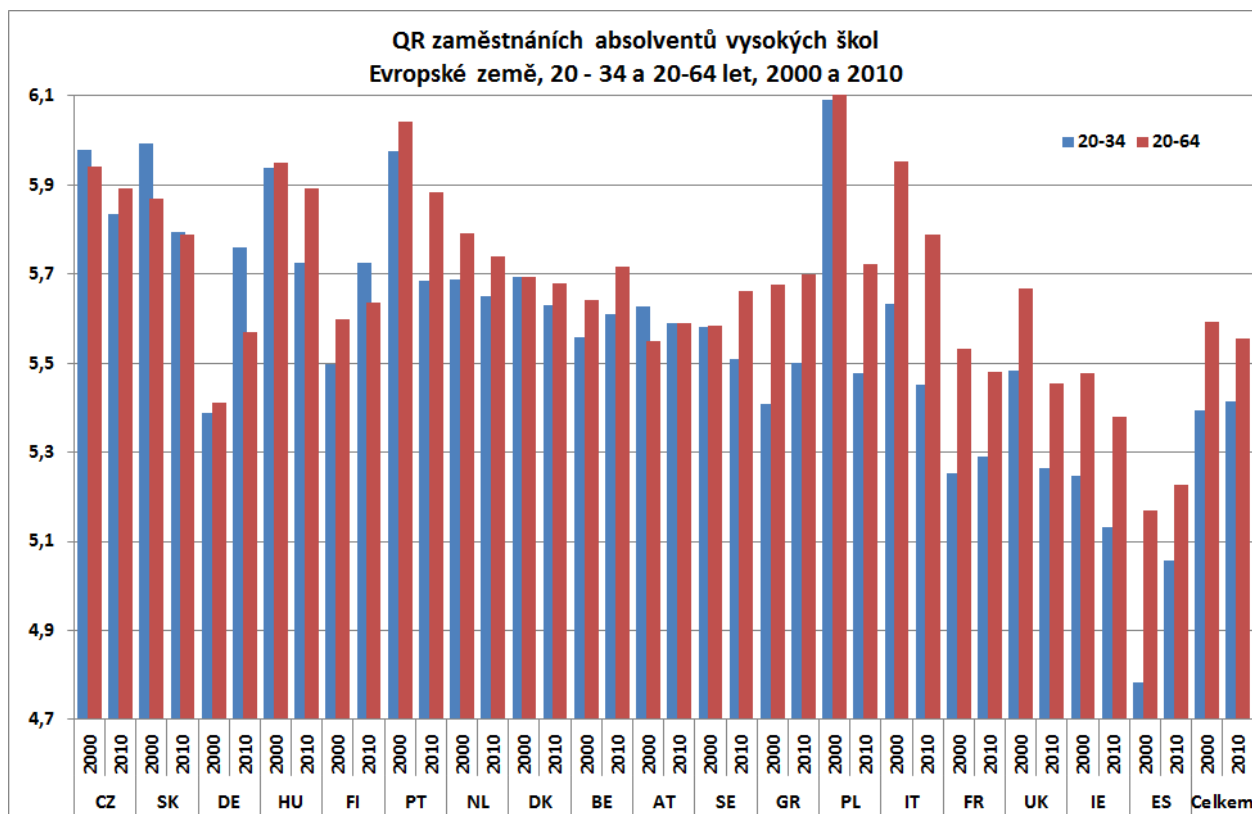
V následujících dvou grafech jsou znázorněny průměrné hodnoty ISEI a QR pro 18 evropských zemích v letech 2000 a 2010. Ukázána je zároveň úroveň kvalifikačních požadavků pracovních pozic mladých absolventů vysokých škol ve srovnání se všemi vysokoškoláky.

Již první pohled na graf, který zobrazuje hodnoty ISEI, jasně ukazuje na značné rozdíly mezi zeměmi. Na pozicích, jejichž průměrná hodnota ISEI byla vyšší jak 58, pracovali v roce 2010 mladí vysokoškoláci v České republice, Německu, Maďarsku a Portugalsku. Naopak ve Francii, Velké Británii, Irsku a Španělsku byla hodnota socioekonomického statusu u absolventů vysokých škol ve věku 20-34 let v průměru nižší jak 54. Změny v indexu ISEI také potvrzují zásadní změny ve struktuře vykonávaných povolání mladými vysokoškoláky v některých zemích. Nejzásadnější pokles proběhl v Polsku a to o více jak 7 bodů. O více jak 3 body poklesl index ISEI také v Portugalsku, Velké Británii, Slovensku a Itálii. V České republice klesla hodnota socioekonomického indexu mladých vysokoškoláků o téměř 2 body, což potvrzuje fakt, že přesun do povolání, kde není požadováno vysokoškolské vzdělání, u nás nebyl tak výrazný jako v případě výše zmíněných zemí. Příkladem pozitivního vývoje je opět Německo, zde ISEI mladých vysokoškoláků vzrostlo o více jak 3 body. Pokud srovnáme populaci mladých vysokoškoláků se všemi a analyzujeme vývoj v čase, je zcela evidentní, že změny způsobené rapidním nárůstem podílu vysokoškoláků v populaci se výrazněji dotýkají mladých lidí. Ve všech 6 zemích, kde došlo k výraznému nárůstu podílu vysokoškoláků, mnohem výrazněji kleslo ISEI u mladé než u celé populace vysokoškoláků. To jasně ukazuje na fakt, že v případě výrazných změn na trhu práce (jako je výrazný nárůst podílu vysokoškoláků nebo ekonomická krize) jsou více zasaženi mladí absolventi. V případě převisu nabídky nad poptávkou jsou

totiž absolventi znevýhodnění díky nedostatku praxe, své nezkušenosti a neznalosti prostředí. V takovéto situaci podniky více zvažují své počáteční investice (z hlediska času, kapacity i prostředků) do zaškolení a zaučení absolventů. Ty se jeví jako příliš riziková a nejistá, neboť právě po získání praxe se absolventi vyznačují vysokou fluktuací. Na druhé straně, pokud se podíl lidí s vysokoškolským titulem v populaci příliš nemění, jsou to právě mladí vysokoškoláci, jejichž pozice na trhu práce se zlepšuje nejvíce - viz vývoj situace ve Finsku a zejména Německu.

Jak již bylo popsáno výše, ukazatel QR se mění v čase. Konkrétně to znamená, že reaguje na změny kvalifikačních požadavků pracovních míst na trhu práce. Průměrná úroveň kvalifikačních požadavků na trhu práce se přitom stále zvedá. Částečně díky zvyšujícím se kvalifikačním nárokům některých pracovních míst, ale zejména díky růstu podílu míst s vyššími kvalifikačními nároky. Pokud tedy hodnota QR pracovních míst, na kterých vysokoškoláci pracují, klesá, jedná se zejména o důsledek vývoje, kdy počet vysokoškoláků roste rychleji než počet kvalifikačně náročných míst pro ně určených. Vzhledem k tomu, že změny na trhu práce jsou spíše pozvolné a také faktu, že i přes rozdílnou konstrukci spolu indexy ISEI a QR poměrně výrazně korelují, je obrázek utvořený na základě analýzy indexu QR obdobný tomu, který byl vytvořen pomocí analýzy indexu ISEI. I u QR můžeme vidět, že mnohem častěji si nacházejí uplatnění v kvalifikačně náročných povoláních mladí vysokoškoláci v zemích jako je Česká republika, Německo a Maďarsko (a na rozdíl od měření pomocí ISEI také Slovensko), než v zemích jako je Velká Británie, Irsko a Španělsko. I dynamika, charakterizovaná zejména výrazně zhoršenou situací mladých vysokoškoláků v Polsku a naopak zlepšením v Německu, se jeví obdobně. Evidentní tedy je, že ať už použijeme jakýkoliv ukazatel měření kvalifikačních požadavků pracovních míst, vztah mezi změnami ve vzdělanostní struktuře populace a situací mladých lidí na trhu práce, je evidentní.

Pro předpověď budoucího vývoje v České republice, je analýza vývoje minulých let jak u nás, tak v zahraničí, zcela zásadní. Díky tomu, že počet absolventů se už i u nás zvyšuje rychleji než počet odpovídajících pracovních míst v ekonomice, probíhá, jak jsme v předchozím textu mohli názorně vidět, pozvolný proces dequalifikace práce vysokoškoláků také v České republice. V příštích letech se však tyto tendence ještě urychlí. Nové celoevropské projekce kvalifikačních požadavků předpokládají, že zatímco počet vysokoškoláků v dospělé populaci mezi roky 2010-2020 v ČR vzroste o 43 %, počet pracovních míst pro vysokoškoláky se zvýší pouze o 10 %. Jakkoli mohou být takové projekce nepřesné, rozpor v obou trendech je zřejmý.

Zvyšování kvantitativního podílu vysokoškoláků se pro řadu evropských zemí stává jakýmsi závodem, který mnohdy neodpovídá vývoji jejich ekonomik a vede k inflaci vysokoškolských diplomů. Do vysokoškolského vzdělávání vtahuje studenty i učitele, kteří by se tam ještě před deseti lety nemohli dostat. Navíc je nákladný a společně s nedostatečným finančním zabezpečením poškozují kvalitu vzdělávání.

Vzhledem k rychle rostoucímu počtu absolventů, kteří každoročně opouštějí naše vysoké školy, se zdá, že k evropské metě směřuje i vývoj v České republice. Je však třeba se zabývat otázkami, zda se opravdu chceme těchto závodů účastnit, do jaké míry to odpovídá vývoji české ekonomiky a trhu práce a co bude s budoucími absolventy, kteří v nejbližších letech nastoupí na vysoké školy.

Využití vysokoškolského vzdělání na pracovním trhu

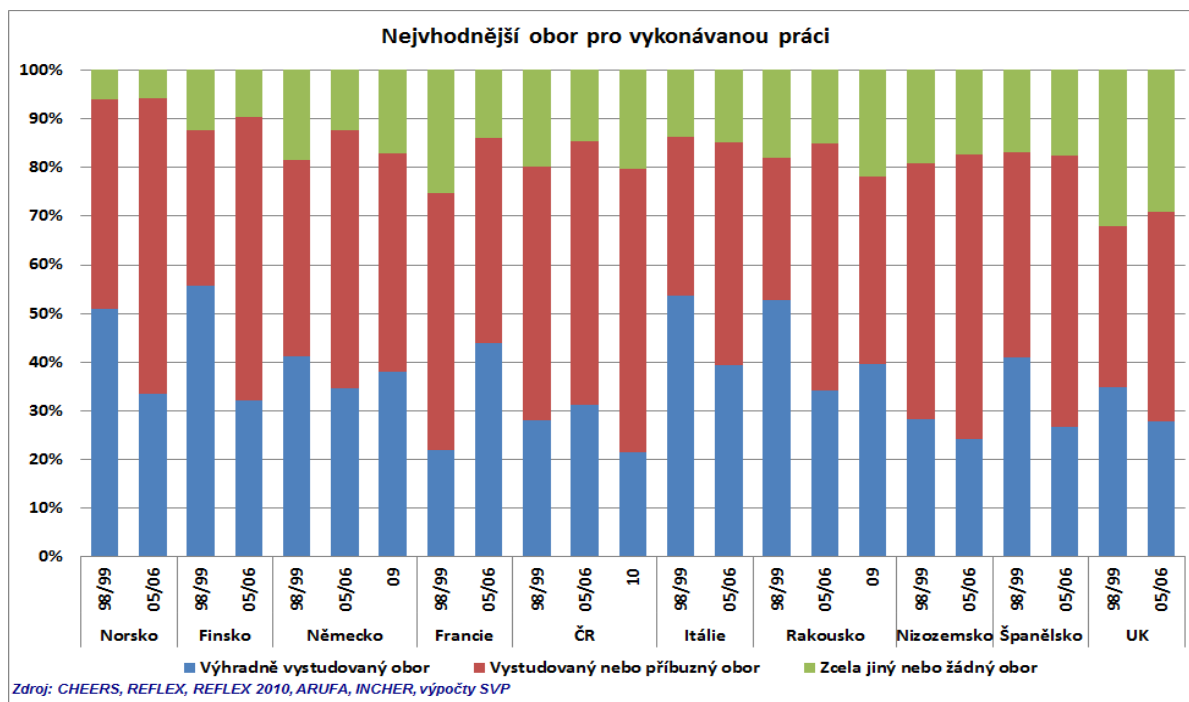
V roce 1998/1999 proběhl ve dvanácti evropských zemích (a v Japonsku) pod označením CHEERS výzkum uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu zhruba pět let po získání vysokoškolského diplomu. Ještě rozsáhlejší evropský výzkum (opět za účasti Japonska) se uskutečnil pod názvem REFLEX znovu v roce 2005/2006. Obou výzkumů se zúčastnila Česká republika. V roce 2010 byl pak proveden za účasti více než 8,5 tisíce respondentů zatím nejrozsáhlejší výzkum uplatnění absolventů vysokých škol v České republice pod názvem REFLEX 2010. Spolu s obdobnými šetřeními, které se uskutečnily v Rakousku (projekt ARUFA) a Německu (pod vedením výzkumného střediska INCHER) v roce 2009, umožňují data z těchto výzkumů analyzovat v mezinárodním srovnání důležité trendy a údaje o tom, jak se absolventi uplatňují, zda si nacházejí odpovídající zaměstnání a zda využívají své schopnosti a dovednosti.

V evropských zemích dochází v průběhu posledního desetiletí ke změnám ve funkcích a roli vysokého školství ve společnosti a v ekonomice. Rostoucí dynamika, rozmanitost a proměnlivost pracovních trhů nutně vedla k postupnému oslabování přímočarých cest vedoucích ze vzdělávání do zaměstnání. Důsledky rozšiřujícího se přístupu k vysokoškolskému vzdělání, doprovázené zvyšující se nejistotou dalšího uplatnění absolventů, přivedly i vysoké školy k rozvolnění a diverzifikaci programů studia. Oslabuje se jejich vazba na konkrétní povolání a naopak se posiluje rozvoj přenositelných kompetencí, které je možné uplatnit v různých podmínkách a povoláních.

Shoda mezi oborem a úrovní vzdělání a zaměstnání

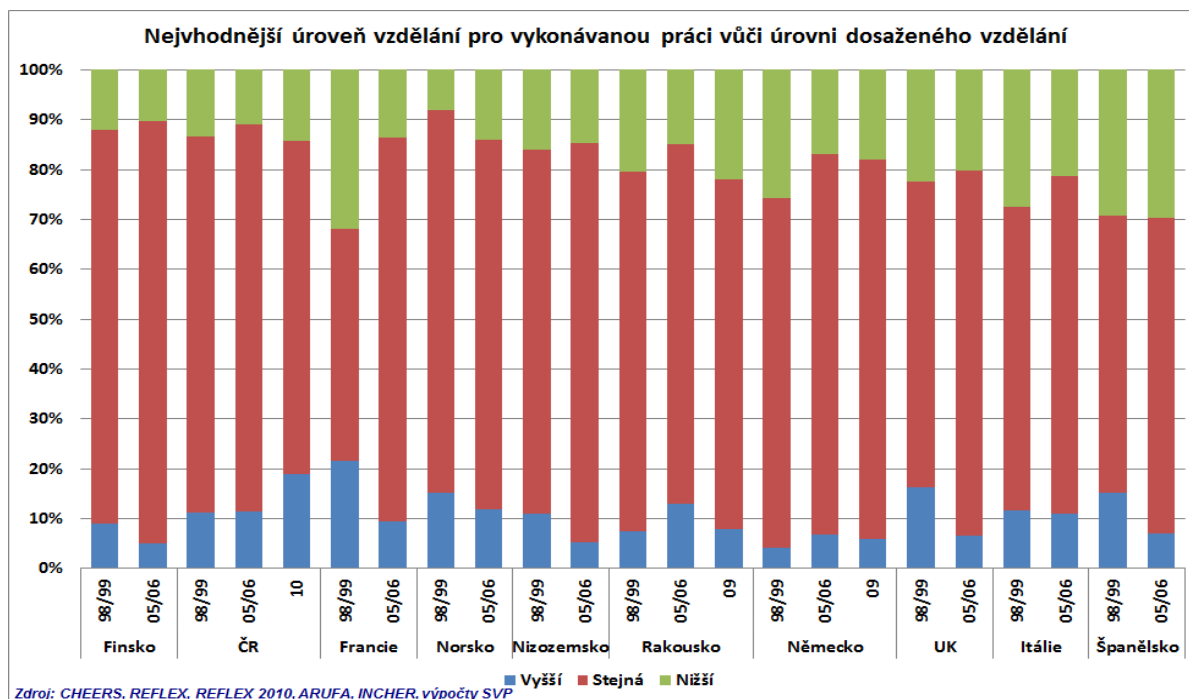
Tyto skutečnosti vedly k výrazným změnám ve vztahu mezi vystudovaným oborem a oborem vykonávané práce. Zatímco ještě na konci 90. let ve většině zkoumaných zemí byl většinou nejvhodnějším oborem pro vykonávanou práci vystudovaný obor, v polovině minulého desetiletí se tento vztah výrazně rozvolňuje a v naprosté většině zemí pracuje nejvíce absolventů na pozicích, kde nejvhodnější je vystudovaný nebo příbuzný obor.

Česká republika se řadí k zemím, kde je vztah mezi oborem vzdělání a zaměstnání spíše volnější; absolventi tedy více než v jiných zemích pracují v povoláních, kde postačuje i příbuzný obor. Obzvláště výstižná je tato charakteristika pro absolventy z let 2005/06, kdy jich na takovéto pozici pracovalo v roce 2010 téměř 60 %, zatímco v zaměstnáních, kde je nejvhodnější výhradně vystudovaný obor, stejně jako na pozici, kde byl nejvhodnější zcela jiný obor nebo není potřeba oborové specializace, jich pracuje shodně zhruba po 20 %. V České republice tak pracuje 4 až 5 let po absolvování mimo svůj obor zhruba každý pátý vysokoškolák. To je poměrně dost, zejména ve srovnání s rokem 2006, kdy mimo obor pracoval pouze každý sedmý absolvent. Podobná situace jako u nás je také v Maďarsku nebo Polsku. Nejmenší problémy s prací absolventů mimo obor mají ve Skandinávii (Norsko, Finsko), naopak přes 30 % absolventů pracuje mimo obor ve Velké Británii.

Kromě shody horizontální (neboli oborové) lze sledovat také shodu vertikální, tedy shodu mezi úrovní dosaženého vzdělání a požadovanou úrovní vzdělání pro vykonávanou práci. Zatímco problémy v horizontální shodě mohou svědčit zejména o nesouladu mezi oborovou strukturou vzdělávacích programů vysokých škol a oborovou strukturou vysokoškolských pracovních míst na trhu práce, problémy ve vertikální shodě souvisí zejména s nesouladem mezi počtem pracovních míst určených pro lidi s bakalářským, magisterským a doktorským stupněm vzdělání a skutečnými počty vysokoškoláků na trhu práce.

Ve zmiňovaných šetřeních byla tato problematika řešena pomocí otázky na nejvhodnější vzdělání pro vykonávanou práci, přičemž odpovědi na ni byly poměřeny s nejvyšší dosaženou úrovní vzdělání respondenta. Díky tomu bylo zjištěno, zda absolvent pracoval na pozici, kde nejvhodnější úroveň vzdělání je nižší, stejná nebo vyšší než jím nejvyšší dosažená. Ukazuje se, že velká většina absolventů vysokých škol pracuje ve zkoumaných zemích v odpovídajícím zaměstnání. Je zde však rozhodně nezanedbatelný podíl těch, u kterých pracovní pozice neodpovídá úrovni dosaženého vzdělání. Menší problém představuje „podvzdělanost“, neboli podíl absolventů, kteří mají z hlediska svého pracovního místa nedostatečné vzdělání. Zatímco ještě na konci 90. let bylo takových absolventů v průměru ve zkoumaných zemích asi 12 %, v polovině minulého desetiletí to bylo již jen zhruba 8 %. K tomuto poklesu došlo ve většině zkoumaných zemí. Výjimku tvořilo zejména Německo a Rakousko, kde však jsou k dispozici i data z roku 2009 a ta ukazují, že se nejedná o přetrvávající trend. Dá se tedy konstatovat, že případ České republiky, kde mezi lety 2006 a 2010 došlo k nárůstu „podvzdělaných“ absolventů vysokých škol z necelých 12 % na 19 %, je poměrně výjimečný. Způsobeno je to ovšem zejména výrazným nárůstem podílu absolventů bakalářských programů, který je blíže popsán v následující kapitole. Bakalářský titul je na českém pracovním trhu pořád spíše novinkou a okruh pracovních míst a povolání určených primárně pro bakaláře se stále ještě utváří. Díky tomu téměř polovina bakalářů pracuje na pracovních místech, určených pro někoho s tradičním titulem, zatímco na pozici, která je vhodná pro bakaláře, jich pracuje pouze třetina. Do budoucna tak vyvstává otázka, zda se trh práce nové struktury absolventů vysokých škol přizpůsobí, nebo zda pro absolventy bakalářských studijních programů bude nalezení odpovídající pracovní pozice přetrvávající problém.

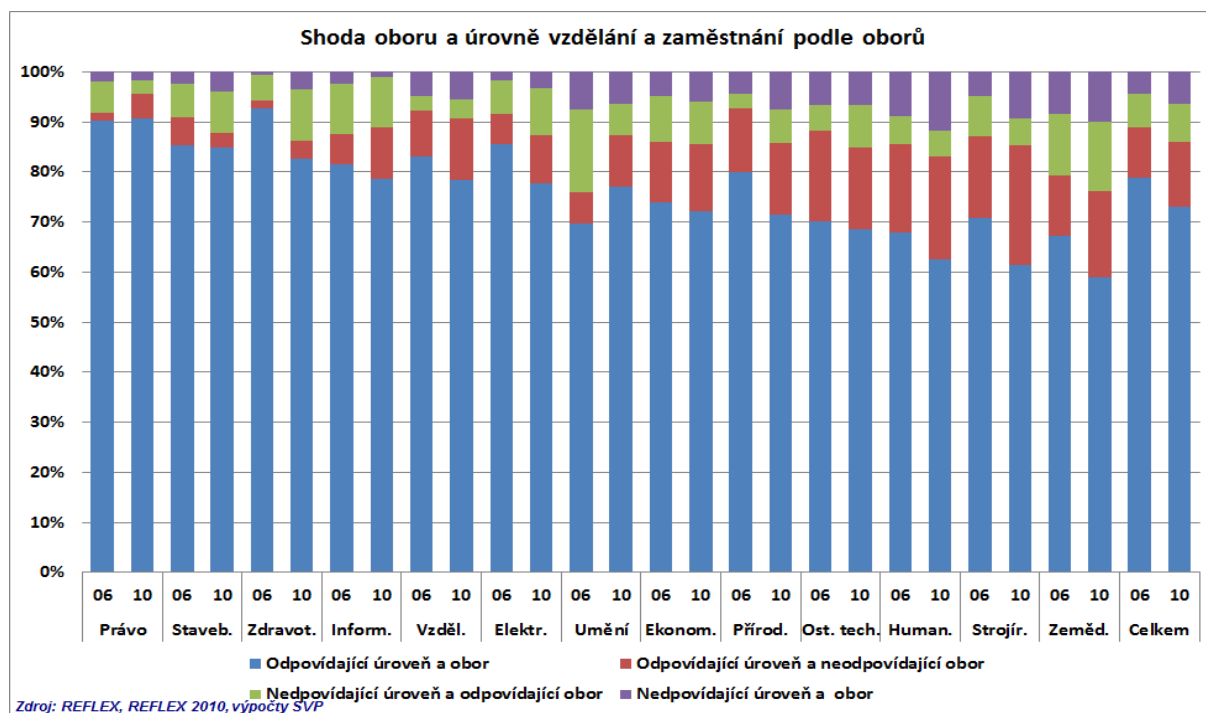
Výraznějším problémem, než je „podvzdělanost“, je ve většině zkoumaných evropských zemí tzv. „převzdělanost“. Podíl mladých lidí, kteří mají z hlediska svého pracovního místa nadbytečné vzdělání, byl na konci 90. let v průměru za všechny zkoumané země necelých 21 %, v polovině minulého desetiletí to pak bylo zhruba 17 %. Výsledky z Německa a Rakouska však neukazují na stabilní klesající trend, zde došlo opět k nárůstu. V České republice došlo nejprve mezi roky 1998/99 a 2006 k mírnému zlepšení (z 13 % na 11 %), v roce 2010 však byl podíl absolventů, kteří nepracovali na pozici, kde nejvhodnější úroveň vzdělání je stejná nebo vyšší než dosažená úroveň vzdělání absolventa, více než 14 %. Navíc vzrostl také podíl absolventů, kteří pracují na nevysokoškolské pozici, a to z 6 % na 9 %. Ve srovnání s jinými zeměmi Evropy nejde o nijak alarmující hodnoty, neboť v některých vyspělých zemích, jako je například Velká Británie nebo Itálie, se podíl převzdělaných absolventů pohybuje kolem 20 % a ve Španělsku dokonce kolem 30 %. Svědčí to však o tom, že rychle se zvyšující podíl absolventů vysokých škol na pracovním trhu způsobuje, že pro mladé lidi s vysokoškolským titulem je stále obtížnější najít si zaměstnání odpovídající úrovni a že převzdělanost se v blízké době také v České republice stane významným tématem.

Převzdělanost se u nás zatím týká spíše absolventů bakalářských programů. Nadbytečnou úroveň vzdělání mají v 15,5 % případů oproti 12,5 % u magistrů. Pohled do zahraničí naopak ukazuje, že častěji bývají převzdělaní magistři (extrémním případem je Velká Británie, kde se týká téměř 46 % magistrů na rozdíl od pouhých 15 % bakalářů). To lze do budoucna očekávat i u nás, ovšem pouze za předpokladu, že na trhu práce vznikne odpovídající počet pracovních míst vhodných pro bakaláře. Zatím k tomu nedošlo.

Problém „převzdělanosti“ stejně jako míra nesouladu mezi oborem vzdělání a oborem povolání samozřejmě není ve všech oborech stejný. Co je však pro většinu oborů² stejné, je pokles (mezi roky

² Při tvorbě skupin oborů byl brán ohled zejména na dostatečné zastoupení oborové skupiny ve výběrových souborech REFLEX a REFLEX 2010, přičemž se vycházelo z druhé úrovně klasifikace KKO, která zahrnuje 43 oborových skupin. Výsledkem je 13 oborových skupin (Přírodní vědy a nauky; Informatické obory; Strojírenství, hornictví a hutnictví; Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika; Stavebnictví a architektura; Ostatní technické vědy a nauky (Technická a potravinářská chemie, Doprava a spoje apod.); Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky; Zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky; Humanitní vědy a nauky; Ekonomie, ekonomika a administrativa; Právo, právní a veřejnosprávní činnost; Vzdělávání a sport; Vědy a nauky o kultuře a umění).

2006 a 2010) podílu absolventů, kteří pracují v oboru i na úrovni odpovídající jejich vzdělání³. Kromě právnických a uměleckých oborů došlo k této změně u všech ostatních oborových skupin. Nejvíce poklesl tento podíl ve zdravotnických a strojírenských oborech. Zatímco v případě zdravotnických oborů jistě sehrál určitou roli fakt, že zde došlo k značnému nárůstu podílu obecně hůře uplatnitelných absolventů s bakalářským titulem, v případě strojírenství lze vidět vliv ekonomické krize, která toto odvětví výrazně zasáhla, což vedlo k snížení dostupných pracovních míst. Celkově pak poklesl podíl absolventů pracujících na odpovídajících pozicích během čtyř let z necelých 79 % na zhruba 73 %.

Kromě případu, kdy absolvent pracuje na plně odpovídající pozici, může pracovat na pozici, která odpovídá buď jen jeho oboru, nebo jen jeho úrovni vzdělání. K oborovým skupinám, kde absolventi nejčastěji pracují v odpovídajícím oboru, ale úroveň vzdělání je pro vykonávanou pracovní pozici nadbytečná, patří v obou zkoumaných letech zejména zemědělské a inženýrské obory, v roce 2006 také umělecké obory a v roce 2010 zdravotnické obory. Druhý případ, kdy sice odpovídá úroveň, ne však obor vzdělání, je obecně častější. Mimo svůj obor vzdělání pracují zejména absolventi humanitních a strojírenských oborů.

K nejhorší situaci dochází, pokud absolvent ve své práci nevyužívá ani vystudovaný obor ani úroveň svého vzdělání. Zatímco v roce 2006 bylo u nás takovýchto absolventů něco málo přes 4 %, o čtyři roky později to bylo již asi 6,5 %. K nárůstu takovýchto absolventů došlo v 10 z 13 oborových skupin, nejvíce v případě strojírenských oborů a v menší míře v případě zdravotnických, přírodovědných a humanitních oborů. V roce 2010 pak byl nejvyšší podíl takovýchto absolventů v případě humanitních oborů (téměř 12 %) a strojírenských a zemědělských oborů (shodně skoro 10 %).

Ve srovnání s vyspělými evropskými státy není struktura uplatnitelnosti českých absolventů na trhu práce podle oborů nijak výjimečná. I v ostatních zemích, které se zúčastnily projektu Reflex, mají výrazné problémy najít si odpovídající práci zejména absolventi humanitních oborů. V zaměstnáních odpovídající úrovně i oboru pracovali absolventi těchto oborů jen zhruba v 60 % případů (v Rakousku dokonce jen v 50 %) a zcela mimo obor a zároveň pod úrovní svého vzdělání více než 16 % (ve Velké Británii pak plných 21 %). Je tak vidět, že uplatnitelnost absolventů humanitních a

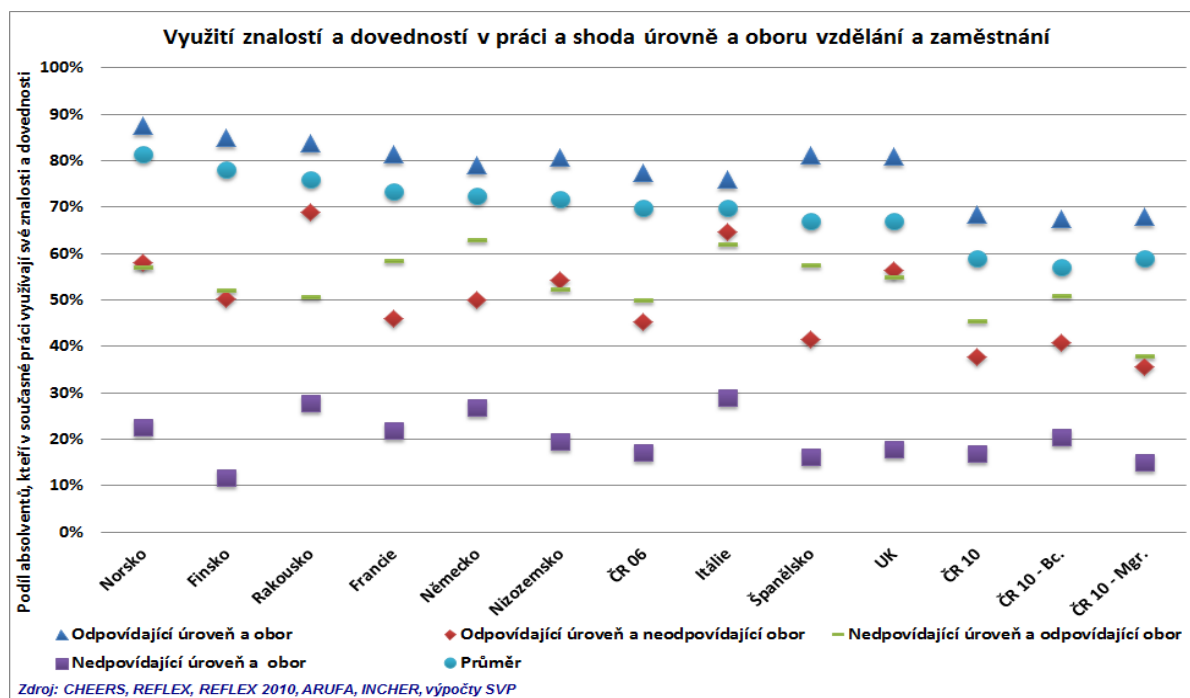
³ Odpovídající úroveň v tomto případě znamená, že absolvent pracuje na pozici, pro kterou je nejvhodnější úroveň vzdělání stejná nebo vyšší než absolventem dosažená. Odpovídající obor znamená, že absolvent pracuje na pozici, kde nejvhodnějším oborem vzdělání je buď výhradně vystudovaný, nebo alespoň příbuzný.

společenskovedních oborů v odpovídajícím povolání není zdaleka jen problémem České republiky. Naopak je u nás spíše lepší. Co se týče ostatních oborů, pak ve srovnání s Evropou mají u nás výrazně větší problémy najít si odpovídající zaměstnání absolventi zemědělských oborů. Naopak ve zkoumaných evropských státech (a zejména pak ve Velké Británii, Španělsku a Itálii) není situace zdaleka tak dobrá jako v České republice pro absolventy právnických oborů. Kromě Německa si ve všech zkoumaných zemích nejčastěji nacházejí zaměstnání odpovídajícího oboru i úrovně absolventi zdravotnických oborů.

Zajímavé jistě je, že zatímco absolventi humanitních a strojírenských oborů se u nás potýkají s poměrně značnými obtížemi najít si odpovídající zaměstnání, neznamená to, že by měli výraznější problémy si najít vůbec nějaké zaměstnání. Absolventi humanitních oborů měli v roce 2010 míru nezaměstnanosti 4 až 5 let po absolvování 4,8 % (průměr byl 4,4 %), v případě strojírenských oborů to bylo dokonce jen 3,4 %. Naproti tomu míra nezaměstnanosti v uměleckých oborech dosahovala hodnoty plných 16 %, v případě přírodovědných oborů 12 % a u zemědělských oborů 7,7 %. Naopak minimální problémy s nezaměstnaností měli absolventi zdravotnických a právnických oborů, kde byla míra nezaměstnanosti nižší než 1 %.

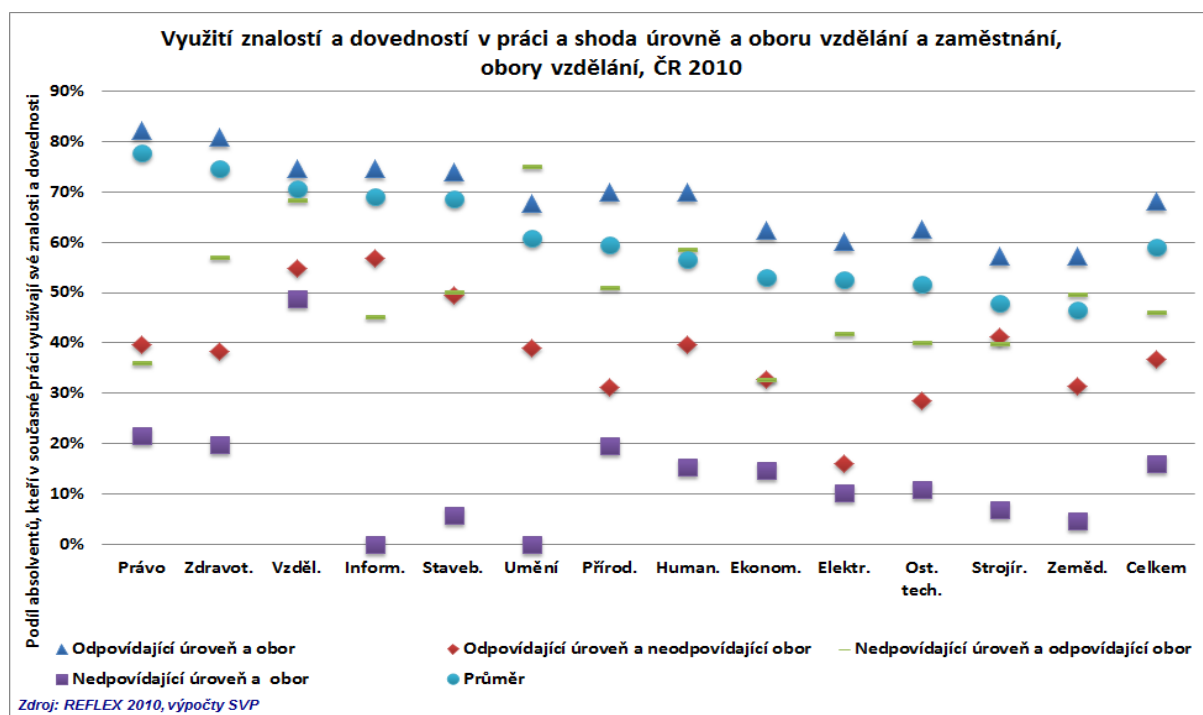
Využití znalostí a dovedností

Jedním z problémů, který s prací mimo vystudovaný obor nebo v zaměstnání, kde postačuje nižší než vystudovaná úroveň vzdělání, přímo souvisí, je fakt, že v těchto případech dochází výrazně méně k využití nabytých znalostí a dovedností. Podle výzkumu REFLEX využívalo svoje znalosti a dovednosti ve svém zaměstnání ve zkoumaných zemích ve značné míře v průměru zhruba 73 % absolventů. Obrovský rozdíl byl však mezi těmi, kteří pracovali na odpovídající pozici a ostatními. Mezi těmi, co pracovali ve vystudovaném nebo příbuzném oboru a zároveň na pozici, pro kterou byla nejvhodnější úroveň vzdělání stejná nebo vyšší než absolventem dosažená, využívalo své znalosti a dovednosti ve značné míře více než 81 %. Pokud však pracovali mimo svůj obor a zároveň byla jejich úroveň vzdělání nadbytečná, využívali své znalosti a dovednosti ve značné míře pouze ve 21 % případů. V případě dalších dvou možností, tedy že absolvent pracoval pouze v odpovídajícím oboru nebo na odpovídající úrovni, byla míra využití skoro stejná – asi 55 % absolventů. Zdá se tak, že v průměru za všechny země je míra důležitosti práce v oboru nebo práce na odpovídající úrovni pro míru využití znalostí a dovedností zhruba stejná.

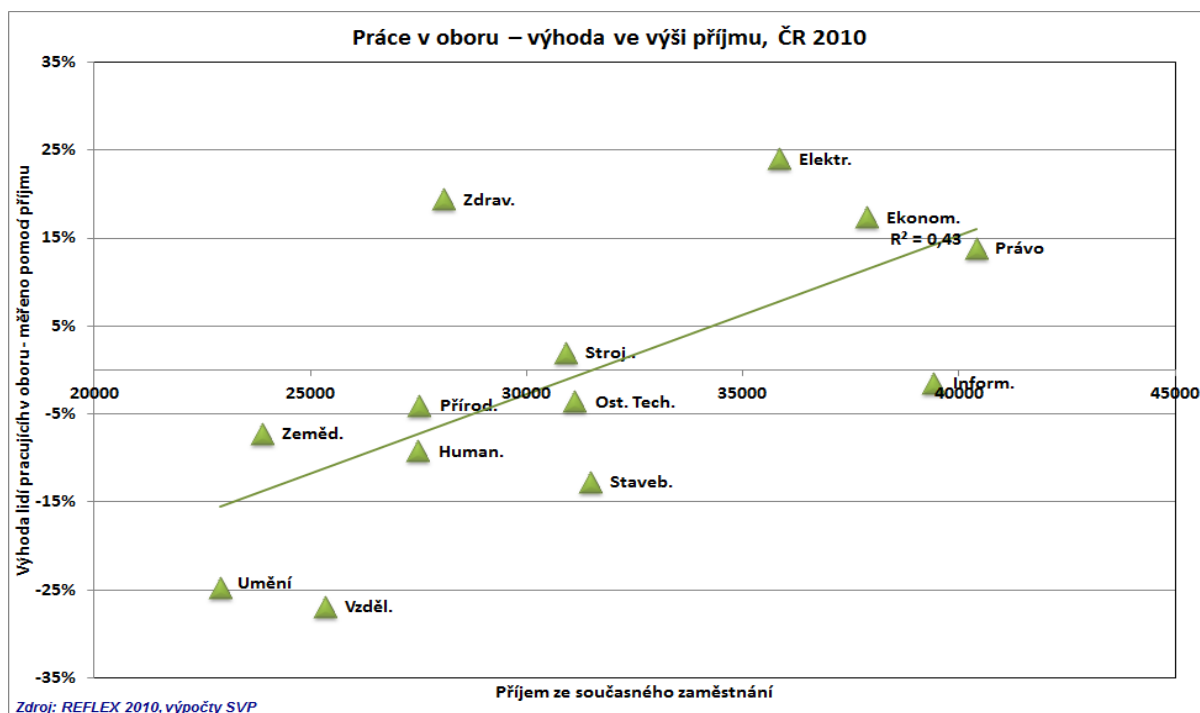
Při pohledu na jednotlivé země však lze najít značné odlišnosti. Například v Rakousku klesá míra využití znalostí a dovedností zejména v případě nadbytečné úrovně vzdělání absolventa. Na druhé straně, v případě Francie a Německa (a v menší míře také České republiky – jak v roce 2006, tak v roce 2010) jsou na tom hůře s využíváním znalostí a dovedností absolventi pracující mimo vystudovaný obor. V České republice toto platí zejména v případě absolventů bakalářského studia. Na druhé straně absolventi s magisterským titulem pocítují negativnější dopad, pokud pracují v zcela neodpovídajícím zaměstnání. Celkově došlo v České republice mezi lety 2006 a 2010 k poměrně výraznému snížení využití znalostí a dovedností v zaměstnání. Kromě jiných faktorů to bylo do jisté míry způsobeno výše zmíněným zvýšením podílu absolventů pracujících mimo svůj obor a na pozicích, pro které nejvhodnější úroveň je nižší než absolventem vystudovaná.

Vysledovat lze samozřejmě také oborové rozdíly. Je zřejmé, že průměrná míra využití znalostí a dovedností úzce souvisí s podílem lidí pracujících v odpovídajících zaměstnáních. I proto v nejvyšší míře využívají své znalosti a dovednosti absolventi právnických a zdravotnických oborů. Naopak nejmenší míra využití je u absolventů strojírenských a zemědělských oborů. Vztah mezi využitím znalostí a dovedností a prací v odpovídajícím zaměstnání však rozhodně není přímo úměrný. Příkladem toho jsou absolventi humanitních oborů, kteří sice stejně nadstandardně často jako absolventi dvou posledně jmenovaných oborových skupin pracují v neodpovídajících zaměstnáních, avšak své znalosti a dovednosti v nich dokáží využít ve větší míře. Dobré využití znalostí a dovedností i v případě, že absolvent pracuje mimo svůj obor a/nebo v zaměstnání, kde postačuje nižší úroveň vzdělání, je typické zejména pro oborovou skupinu vzdělávání a sport. Je tak zřejmé, že učitelé, kteří především tvoří tuto skupinu, jsou schopni se velice dobře uplatnit, i pokud nevykonávají učitelské povolání. Kromě této oborové skupiny dochází u všech ostatních k velké ztrátě v míře využití znalostí a dovedností, pokud absolvent pracuje v práci, kde neodpovídá ani úroveň ani obor jeho vzdělání.

Z těchto zjištění je tedy evidentní, že jestliže jedinec pracuje v zaměstnání, které neodpovídá jeho úrovni a/nebo oboru studia, nejsou jeho nabyté schopnosti dostatečně využity. Díky tomu tak může docházet k nevyužití investic (čas, odkládaný příjem apod.) do vysokoškolského vzdělání. V České republice však, ve srovnání s ostatními zeměmi z šetření REFLEX, dochází k poměrně specifické situaci. Práce vyžadující nižší kvalifikační úroveň a zejména práce mimo obor totiž zdaleka ne vždy vede k nižším příjmům, ba právě naopak. Řada lidí z oborů, kde je nízká příjmová úroveň, si totiž z finančních důvodů raději volí práci mimo vystudovaný obor, a to i přesto, že jde často o práci s nižšími, mnohdy pouze středoškolskými kvalifikačními požadavky. Typický je tento fenomén zejména

pro absolventy vzdělávacích oborů. Tito absolventi, pokud pracují na pracovní pozici, která odpovídá jejich úrovni i oboru vzdělání, mají příjem v průměru zhruba 23,5 tisíce Kč. Pokud se však rozhodnou pracovat mimo svůj obor (avšak stále na odpovídající úrovni), je jejich průměrný příjem více než 34 tisíc Kč, a to i přesto, že své znalosti a dovednosti ve značné míře využívá pouze 53 % z nich (na rozdíl od 72 % těch, kdo pracují na pracovní pozici, která odpovídá jejich úrovni i oboru vzdělání). Vyšší příjem než ti, kdo pracují v plně odpovídajícím zaměstnání, mají dokonce i ti, kdo pracují v zaměstnáních, pro které je jejich úroveň vzdělání nadbytečná a to bez ohledu na to, zda pracují v oboru, či ne. K obdobnému úkazu (zejména co se týče vyšších příjmů, pokud absolvent pracuje mimo svůj obor) dochází také v případě humanitních, uměleckých a zemědělských oborů, jde tedy o obory, které nejsou vesměs na trhu práce příliš dobře zaplacené. Na druhé straně u některých oborů, kde jsou průměrné příjmy vysoce nadprůměrné (ekonomie, právo a elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika) mají absolventi pracující v plně odpovídajících zaměstnáních výrazně vyšší příjmy, než jejich kolegové pracující v nějaké formě neodpovídajícího zaměstnání.

Která škola umožní lépe najít práci

Nezaměstnanost absolventů

V posledních několika letech u nás dochází k zásadním změnám v počtu absolventů vysokých škol. V školním roce 2010/11 jich bylo více než 2,7krát tolik co před devíti lety. Za poslední rok se jejich počet zvýšil o zhruba 5,5 tisíc, což je sice stále hodně, ale přeci jen to již znamená jisté zpomalení růstu oproti létům 2006 až 2009, kdy docházelo každý rok k nárůstu zhruba o 10 tisíc absolventů. Převážně je tento strmý růst „způsoben“ absolventy bakalářského studia, kteří však ve velké míře ve vysokoškolském studiu dále pokračují; dnes se to týká téměř tři čtvrtin z nich, přičemž tento podíl se po čtyřech letech poměrně rychlého růstu v posledních dvou letech ustálil. Proto se počet těch, kteří vstupují na trh práce, prozatím zvyšuje o něco pomaleji než celkový počet absolventů. I tak však dnes vstupuje na trh práce o 120 % více absolventů vysokých škol než ještě před devíti lety.

Až do školního roku 2007/08 se zaměstnatelnost absolventů vysokých škol přesto stále zlepšovala. Kvůli ekonomické krizi to však již neplatí. Ve školním roce 2007/08 bylo půl roku až rok po ukončení studia nezaměstnaných pouze necelých 2,4 % absolventů, ve školním roce 2008/09 to bylo již více než 2,8 %, ve školním roce 2009/10 došlo k výraznému zvýšení na téměř 4,2 %, které dále pokračovalo na hodnotu 4,5 % ve školním roce 2010/11. Do značné míry je to způsobeno všeobecným vývojem na pracovním trhu a celkovými změnami v míře nezaměstnanosti, přičemž jejich dopady na vysokoškoláky se nijak zvlášť neliší od dopadů na mladé lidi s nižším vzděláním až na to, že u absolventů vysokých škol se projeví o něco později.

Zatímco mezi dubnem 2008 a dubnem 2009 vzrostly zejména počty absolventů středních škol bez maturity, o rok později byl již zaznamenán rychlejší růst nezaměstnaných maturantů a vysokoškoláků. V posledním období mezi dubnem 2010 a dubnem 2011 pak vzrostly již jen počty nezaměstnaných absolventů vysokých škol, zatímco počty nezaměstnaných absolventů středních škol s maturitou zůstaly zhruba stejné a počty absolventů středních škol bez maturity dokonce o něco poklesly. Změny v posledním roce vedly k tomu, že za poslední tři roky vzrostly nejvíce počty nezaměstnaných absolventů vysokých škol, a to o téměř 137 %, zatímco počty nezaměstnaných absolventů středních škol s maturitou a bez maturity za stejné období vzrostly „pouze“ o 102, respektive 90 %. Výraznější nárůst počtu nezaměstnaných absolventů vysokých škol je do značné míry způsoben strmým růstem počtu absolventů vysokých škol vstupujících na trh práce, i tak ale tato čísla ukazují, že následky ekonomické krize se jim nevyhnuly o nic méně, než absolventům s nižším vzděláním.

Výrazný nárůst počtu čerstvých absolventů ucházejících se o práci na úřadech práce do značné míry potvrzuje fakt, že v době ekonomické krize patří absolventi k lidem, kteří jsou nezaměstnaností nejvíce ohroženi. Pro srovnání v celé ČR vzrostl počet nezaměstnaných mezi dubnem 2008 a dubnem 2011 o necelých 63 %.

Údaje o nezaměstnaných absolventech sbírají jednotlivé úřady práce v ČR a zpracovávají se v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí pravidelně dvakrát ročně, vždy k 30. dubnu a k 30. září. Nezaměstnaným absolventem je na úřadu práce registrovaný uchazeč o zaměstnání, který absolvoval školu nejdéle před dvěma roky. Údaje se tedy týkají tzv. registrované nezaměstnanosti, která se liší od používané mezinárodně srovnatelné definice ILO (*International Labour Organization*). Registrovaná nezaměstnanost bývá odlišná, v některých případech o něco vyšší, jindy nižší. U absolventů může být nižší, jelikož ze zákona mají nárok na podporu pouze tehdy, pokud v posledních třech letech alespoň půl roku prokazatelně pracovali. Protože však za ně stát – v případě registrace na úřadu práce – platí pojištění, mají nezaměstnaní absolventi motivaci se na úřad přihlásit.

Údaje o celkových počtech absolventů všech vysokých škol a fakult a o počtech těch, kteří po získání diplomu dále studují (například většina bakalářů pokračuje v navazujícím magisterském studiu) poskytuje sdružená matrika studentů (tzv. SIMS). Údaje z matriky jsou definovány a zpracovávány tak, aby plně odpovídaly termínům, kdy úřady práce sbírají údaje o nezaměstnaných absolventech.

Vztahují se tedy také k 30. dubnu a k 30. září. Analyzováni jsou absolventi, kteří ukončili studium nejdéle dva roky před datem zjišťování.

Pro účely této analýzy je tedy absolventem vysoké školy ten, kdo úspěšně absolvoval školu nejdéle dva roky před datem zjišťování. Datum ukončení studia odpovídá dni úspěšného vykonání poslední státní zkoušky. Absolventem dále pokračujícím ve studiu se pak rozumí ten, kdo po ukončení studia zahájil další studium na vysoké škole a byl v něm k datu zjišťování stále ještě zapsán. Pod pojmem nezaměstnaný absolvent se rozumí takový uchazeč o práci registrovaný na úřadu práce, který úspěšně ukončil školu nejdéle před dvěma lety.

Na základě uvedených údajů lze zjistit míru nezaměstnanosti absolventů vysokých škol, která se rovná počtu nezaměstnaných ku rozdílu mezi celkovým počtem absolventů a počtem dále studujících. V předkládané analýze je navíc používána míra nezaměstnanosti, která je váženým průměrem (podle počtu absolventů nepokračujících ve studiu) míry z 30. 4. roku T a 30. 9. roku T-1. Průměr je používán především proto, aby míra pokryla absolventy za celý rok.

Tato běžná míra nezaměstnanosti pak ukazuje skutečné šance na uplatnění absolventů. Ty jsou však samozřejmě jiné v Praze než v Ústeckém nebo Moravskoslezském kraji, bez ohledu na to, kterou školu absolvent ukončil. Absolventi jednotlivých škol nastupují na regionální trhy práce, které jsou z hlediska pracovních příležitostí dosti rozdílné, a není tedy zcela korektní porovnávat podle běžné míry nezaměstnanosti jejich absolventů například pražské a ostravské školy. Proto SVP PedF UK vytvořilo tzv. standardizovanou míru nezaměstnanosti, která je očištěná od vlivu různé míry nezaměstnanosti regionálních trhů práce. Nehraje u ní roli, ve kterých regionech si absolventi příslušné školy či fakulty hledají práci. Standardizovaná míra nezaměstnanosti je vhodná pro srovnávání zaměstnatelnosti absolventů jednotlivých vysokých škol a fakult, a také proto je používána v následujících rozborech.

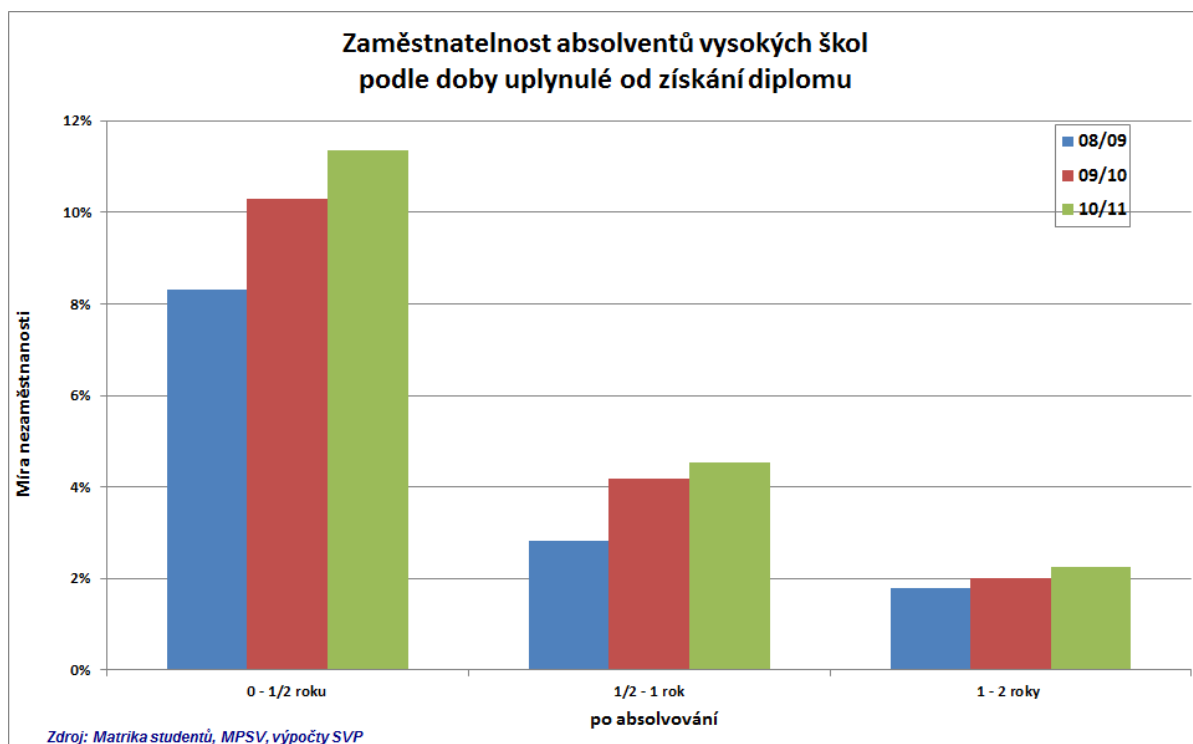
Propojení podrobných a úplných údajů o počtech absolventů vysokých škol, počtech absolventů dále pokračujících ve studiu na vysoké škole a počtech nezaměstnaných absolventů na úrovni jednotlivých vysokých škol a fakult umožňuje analyzovat stav a vývoj zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol v České republice na celostátní úrovni, ale především na úrovni jednotlivých institucí.

Díky možnosti rozdělit absolventy vysokých škol do tří období podle toho, jak dlouho před datem zjišťování ukončili studium, je navíc možné celkem podrobně zmapovat vývoj jejich zaměstnatelnosti při přechodu ze školy na trh práce. Jde o období: 0 – ½ roku, ½ – 1 rok a 1 – 2 roky⁴.

Zdaleka nejvyšší je míra nezaměstnanosti úplně čerstvých absolventů, tedy v prvním půlroce po absolvování. Již během druhého půlroku míra nezaměstnanosti prudce klesá. Vyjádřeno konkrétními hodnotami se v průměru ve školním roce 2010/11 přihlásilo na úřadech práce jako nezaměstnaní během prvního půlroku po absolvování téměř 11,5 % absolventů, zatímco v druhém půlroce to bylo již zmíněných 4,5 % a během druhého roku 2,2 %.⁵ Z těchto údajů je patrné, že používat míru nezaměstnanosti úplně čerstvých absolventů, kteří se na trhu práce teprve rozkoukávají a jejichž nezaměstnanost má často jen krátkodobou („frikční“) povahu, je, obzvláště pro srovnávací účely, poněkud zavádějící. I přesto však je dobré míru nezaměstnanosti prvního půlroku po absolvování uvést, podíl zcela čerstvých absolventů mající problém si na samém začátku své pracovní kariéry najít práci není v současné době totiž rozhodně zanedbatelný. V následující analýze však bude používána pouze míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol, kteří ukončili studium v období půl až jeden rok před datem zjišťování.

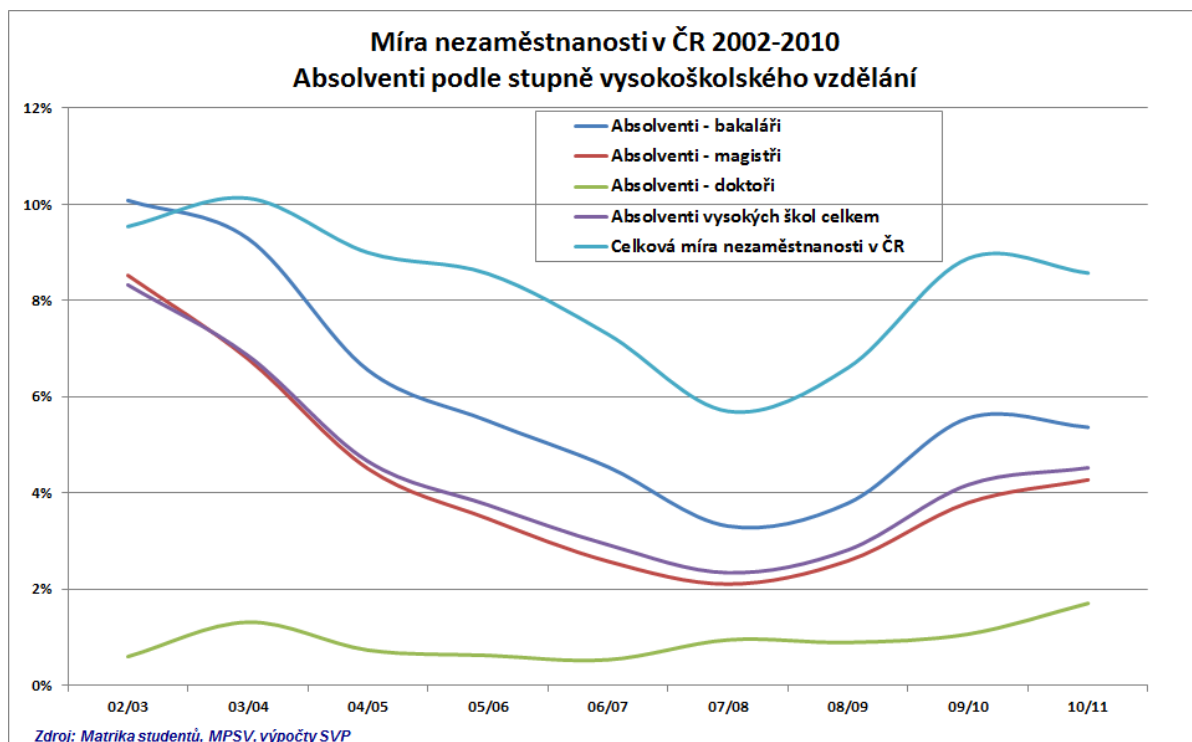
⁴ Dlužno však podotknout, že mluvit o půl roku není úplně přesné. Konkrétně totiž jde o období mezi 1. 5. až 30. 9. (5 měsíců) a 1. 10. až 30. 4. (7 měsíců).

⁵ Proces přechodu ze školy na trh práce a měnící se zaměstnatelnost absolventů v uvedených obdobích je podmíněn oborovým typem různých fakult. Například bezprostředně po absolvování nachází práci zhruba stejný podíl absolventů uměleckých fakult, jako je tomu v celkovém průměru všech absolventů, později však jejich nezaměstnanost již tolik neklesá a stává se výrazně nadprůměrná. Protiklad představují absolventi technických fakult, kteří v prvním půlroce při hledání práce příliš úspěšní nejsou. V průběhu následujících měsíců se však jejich nezaměstnanost snižuje rychleji než u ostatních oborových typů fakult.

Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol po výraznějším skoku ve školním roce 2008/09 nadále rostla i ve školním roce 2009/10. Tento nárůst se přitom týkal pouze absolventů magisterských a doktorských studijních programů, míra nezaměstnanosti bakalářů naopak mírně poklesla. Zatímco bakalářům vzrostla jejich míra nezaměstnanosti z 3,8 % ve školním roce 2008/09 na 5,6 % ve školním roce 2009/10 a poté klesla na 5,4 % ve školním roce 2010/11, u magistrů došlo k posunu z 2,6 % na 3,8 % a na 4,3 %. V posledních dvou letech se tak výrazněji zhoršila situace u magistrů, jejichž nezaměstnanost se zvýšila o 65 % ve srovnání s 42 % u bakalářů. Díky tomu byla nezaměstnanost absolventů bakalářského studia oproti absolventům magisterského studia nejnižší za celou dobu sledování jejich nezaměstnanosti, a to pouze o 26 %. Je možné, že pracovní trh přichází bakalářům konečně na chuť, ale teprve další vývoj ukáže, zda jde o trvalejší tendenci nebo jen o krátký výkyv. Vzrostla také míra nezaměstnanosti absolventů doktorského studia, a to na 1,7 %, což je nejvíce za posledních 9 let.

I přes výrazný nárůst za poslední dva roky není čtyřprocentní míra nezaměstnanosti absolventů škol stále nijak alarmující. Může za to dlouhodobě přetrvávající nízký, byť stále se zvyšující, podíl vysokoškoláků v pracovní síle a také se k tomu z krátkodobého hlediska přidává vývoj ekonomiky a trhu práce, které se v letech 2004-2008, tedy po vstupu České republiky do EU, vyvíjely mimořádně příznivě. Přestože se v roce 2009 vývoj ekonomických ukazatelů obrátil do záporných čísel, je nezaměstnanost absolventů vysokých škol stále poměrně nízká a zhruba na úrovni z let 2004 až 2006. Navíc pokud nedojde k další vlně ekonomické krize, bude se v nejbližší době jejich míra nezaměstnanosti zvyšovat pouze pozvolně, tak jak poroste jejich podíl v pracovní síle.

Expanze počtu vysokoškoláků přicházejících ze škol na pracovní trh vede totiž k tomu, že již dnes představují početně největší skupinu absolventů (většina z nich má navíc magisterský diplom) a jejich podíl se stále zvyšuje. Kolem roku 2013 budou tvořit dokonce nadpoloviční většinu ze všech mladých lidí, kteří odcházejí ze školství na pracovní trh. Při hledání práce to pro absolventy znamená mnohem větší konkurenci. Zřetelný nepoměr mezi rychle rostoucími počty čerstvých absolventů vysokých škol na jedné straně a nižším počtem nových vysokoškolských pracovních míst na straně druhé se však bude projevovat především dlouhodobě. V příštích letech povede spíše k tomu, že mladí vysokoškoláci budou muset slevit ze svých nároků na kvalifikovanost práce a na mzdu, než že se budou výrazně častěji objevovat mezi nezaměstnanými. Začnou totiž obsazovat pracovní místa, která dosud zastávali především středoškoláci, a ti zase budou z trhu práce vytlačovat mladé lidi s nejnižším vzděláním. Někteří zaměstnavatelé se navíc chystají absolventům nabízet flexibilnější formy zaměstnávání jako třeba zkrácený úvazek nebo příležitostnou výpomoc.

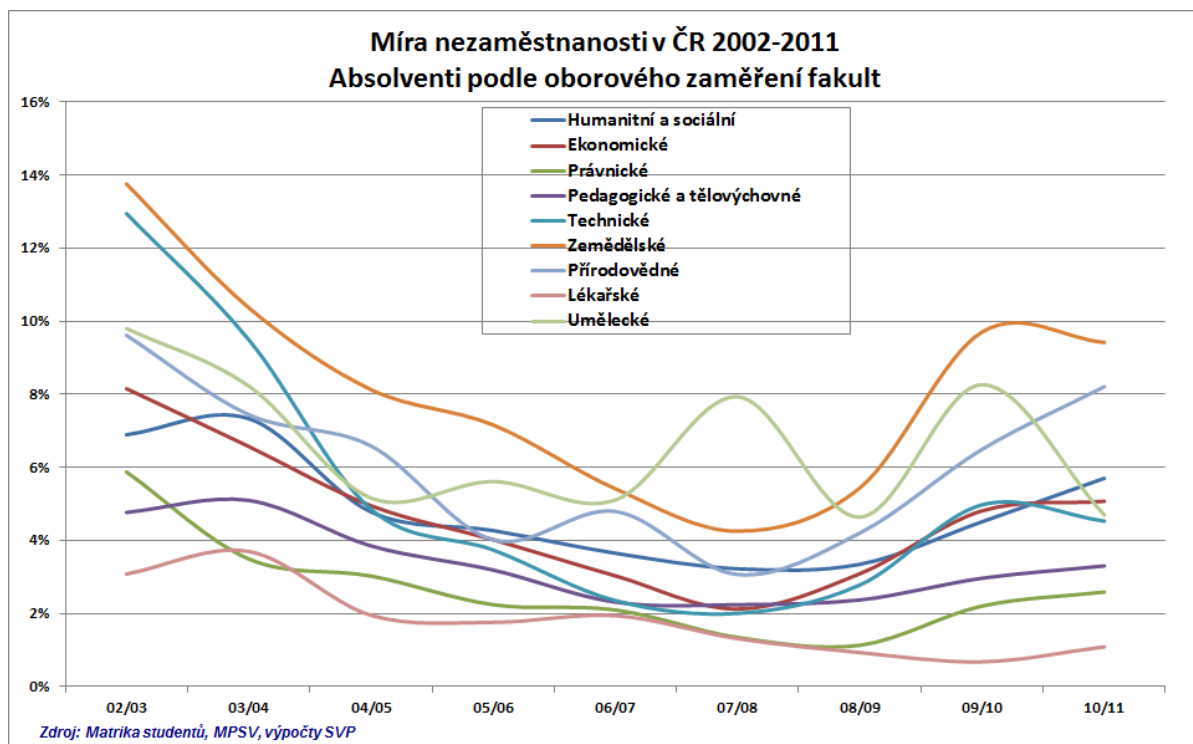
Nejlépe se uplatní lékaři a právníci

Srovnání zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol ve školním roce 2010/11 z hlediska oborových typů fakult ukazuje na vysokou úspěšnost především absolventů lékařských a právnických fakult. Míra nezaměstnanosti absolventů lékařských fakult dosahuje dokonce pouze jedno procento, i přesto, že oproti předchozímu roku došlo k mírnému nárůstu. Dobré výsledky (3,3 %) mají rovněž absolventi pedagogických fakult. Naopak nejhůře na tom jsou fakulty zemědělské a přírodovědné, mezi jejichž absolventy míra nezaměstnanosti půl roku až rok po ukončení studia přesahuje 8 %.

Rovněž dlouhodobější změny v zaměstnatelnosti absolventů jsou podmíněny oborově. K výraznému zhoršení došlo za poslední tři roky u absolventů přírodovědných, ekonomických, technických a zemědělských fakult, což bylo do značné míry způsobeno právě dopady krize v průmyslu a v podnikatelském sektoru vůbec. K největšímu zhoršení došlo v případě přírodovědných fakult, a to o plných 168 %. U dalších třech typů fakult došlo k zhoršení míry nezaměstnanosti o 120 až 140 %. Ostatní skupiny fakult postihlo zhoršení ekonomické situace podstatně méně.

Z dlouhodobého hlediska docházelo u všech typů fakult k postupnému zvyšování zaměstnatelnosti jejich absolventů v souladu se snižováním celkové míry nezaměstnanosti absolventů vysokých škol. Mezi sebou si víceméně drží své pozice, k podstatně výraznějšímu zlepšení zaměstnatelnosti oproti

ostatním typům došlo v předcházejících pěti letech u absolventů fakult technického zaměření, což souviselo s tehdy probíhajícím oživením některých průmyslových odvětví a v důsledku toho s nárůstem volných pracovních míst v technicky zaměřených oborech. Výraznějším výkyvům podléhá míra nezaměstnanosti u uměleckých fakult, kde je celkový počet absolventů poměrně nízký a i poměrně malé navýšení počtu nezaměstnaných je v relativní míře znát.

Zajímavým trendem posledních let také je, že zlepšující se zaměstnatelnost vykazují absolventi soukromých vysokých škol⁶ ve srovnání s absolventy veřejných vysokých škol. Jejich míra nezaměstnanosti je již čtvrtým rokem nižší, což je podstatná změna oproti rokům předcházejícím. Ve školním roce 2010/11 činila jejich míra nezaměstnanosti 3,1 %, zatímco u absolventů veřejných škol to bylo 4,8 %. Jsou za tím dvě hlavní příčiny. Řada soukromých vysokých škol působí v Praze a jejich absolventi mnohem snadněji hledají práci vzhledem k nízké nezaměstnanosti vysokoškoláků v Praze a podstatně širší nabídce odpovídajících pracovních příležitostí než v ostatních regionech. Avšak i v případě srovnání standardizovaných měr nezaměstnanosti, který tento problém zohledňuje, jsou na tom soukromé vysoké školy znatelně lépe (3,5 % ku 4,9 %). Další příčinou je to, že soukromé vysoké školy mnohem častěji navštěvují studenti, kteří už zaměstnání mají a jen si doplňují nebo zvyšují svou kvalifikaci.

Zajímavé je srovnat české výsledky s obdobně zaměřenými pravidelnými šetřeními v ostatních Evropských zemích. Například ve Velké Británii existuje každoroční šetření „*Destinations of Leavers from Higher Education*“, pomocí kterého se zkoumá uplatnění absolventů půl roku po ukončení školy a díky kterému bylo možné sledovat absolventy vysokých škol z let 2007 až 2010. Výsledky ukazují, že v období ekonomické krize vzrostl mezi roky 2007 a 2009 počet těch, kdo získali zaměstnání, jen

⁶ Absolvování soukromé vysoké školy se stává stále častějším jevem. Zatímco ještě ve školním roce 2004/05 pouze 4,5 % ze všech absolventů vysokých škol získalo svůj diplom na soukromé škole, o šest let později se počet absolventů soukromých vysokých škol zvýšil téměř osmkrát a jejich podíl vzrostl na více než 16 % (mezitím se totiž výrazně zvýšil i počet absolventů veřejných vysokých škol). Zároveň přestává platit, že soukromé vysoké školy produkují pouze absolventy bakalářského studia. Ve školním roce 2010/11 již téměř každý třetí absolvent soukromé vysoké školy absolvoval magisterské studium, přestože ještě ve školním roce 2004/05 to bylo naprostou vzácností. Na druhou stranu vzrůstání podílu magistrů na úkor bakalářů se v posledním roce zastavilo.

nepatrně, zatímco počet nezaměstnaných absolventů se téměř zdvojnásobil. V posledním roce se však situace začala zlepšovat, znatelněji přibýlo zaměstnaných a ubylo nezaměstnaných. Míra nezaměstnanosti absolventů, počítaná obdobnou metodikou jako v případě českých dat, tak mezi roky 2007 a 2009 vzrostla z 6,4 % na 10,5 %, aby pro rok 2010 poklesla na 9,8 %. Rozdíly mezi jednotlivými obory nejsou příliš velké, naprostá většina oborů má míru nezaměstnanosti absolventů kolem 10 %. Výraznější výjimky tvoří na jedné straně sportovní obory, kde je míra nezaměstnanosti absolventů nižší než 7 % a na druhé straně obor fyzika, kde je míra nezaměstnanosti vyšší než 17 %.

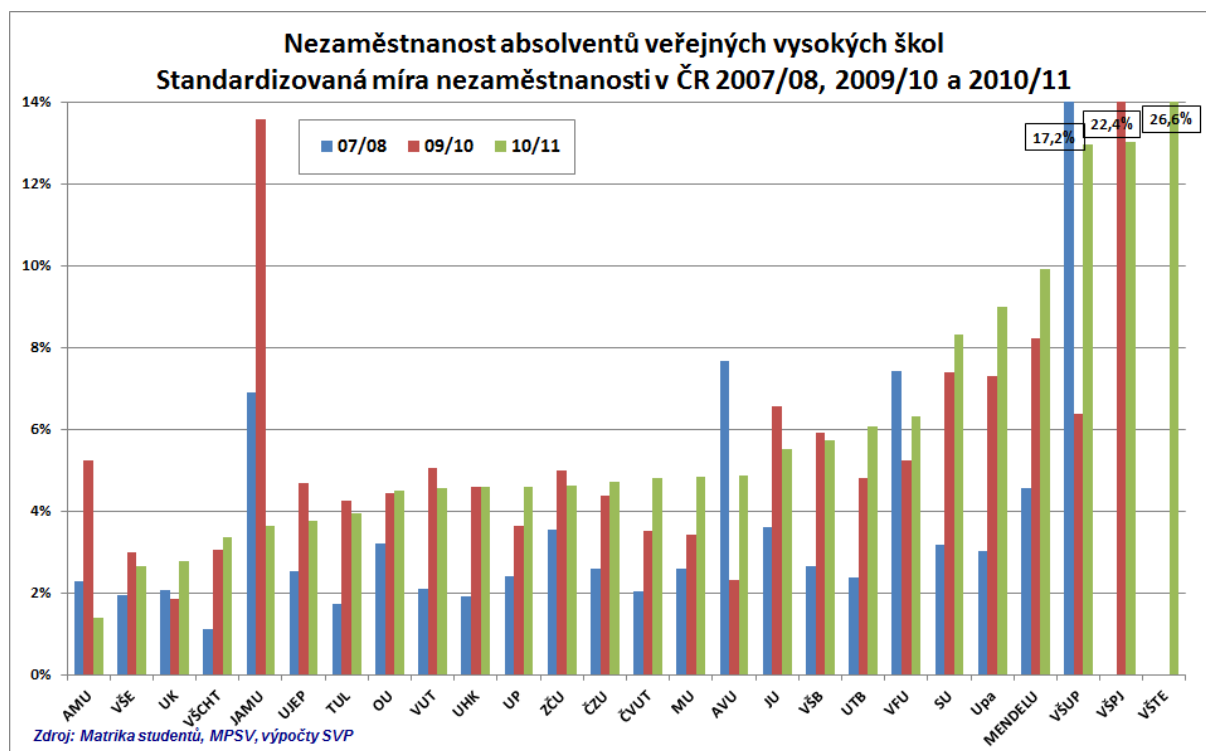
Zaměstnanost absolventů vysokých škol rok po ukončení školy v Itálii zkoumá organizace Alma Laurea. Podle posledního výzkumu této organizace z roku 2010, kterého se zúčastnilo téměř 180 tisíc lidí, kteří absolvovali vysokou školu v roce 2009, se situace pro absolventy vysokých škol v Itálii v posledních letech zhoršuje. Jen za poslední dva roky vzrostla míra nezaměstnanosti z 11,3 % na 16,2 % u absolventů bakalářského studijního programu a dokonce z 10,8 % na 17,7 % u absolventů magisterského studijního programu. Navíc nejen, že jsou absolventi vysokých škol v Itálii stále častěji nezaměstnaní, ale dochází také k poklesu jejich reálných příjmů. Zatímco ještě v roce 2008 činil průměrný reálný měsíční příjem absolventa bakalářského studijního programu 1210 EUR, o dva roky později to bylo o 5 % méně (1149 EUR). V případě absolventů magisterského studia je tento pokles ještě výraznější – o 10,5 % z 1205 EUR na 1078 EUR. Tyto údaje také ukazují, že na rozdíl od České republiky jsou poměrně malé rozdíly mezi bakaláři a magistry, přičemž jsou na tom dokonce momentálně spíše hůře absolventi magisterského studijního programu. Dalším nezanedbatelným problémem, na který zpráva organizace Alma Laurea poukazuje, je, že výrazně poklesl podíl absolventů zaměstnaných ve standardním pracovním úvazku, tedy na plný úvazek a se smlouvou na dobu neurčitou.

Velice dobré uplatnění mají absolventi vysokých škol v Německu. Podle nejnovějšího šetření organizace HIS, kterého se zúčastnilo více než 10 tisíc absolventů vysoké školy z roku 2009, není míra nezaměstnanosti jeden rok po absolvování vyšší než 4 %, což je znatelně méně, než je celková míra nezaměstnanosti v Německu – 5,9 %. Zajímavé je, že lépe si vedou absolventi nově zavedených bakalářských studijních programů. Ti mají míru nezaměstnanosti 2 % v případě absolventů univerzit a 3 % v případě absolventů tzv. fachhochschule. Míra nezaměstnanosti absolventů tradičních magisterských programů je pak 4 %. Jen velice málo absolventů také pracuje na pozici, pro kterou je jejich úroveň vzdělání nadbytečná – 3 % v případě fachhochschule a 5 % v případě univerzity. Průměrný roční příjem pro čerstvé absolventy je zhruba 37,5 tisíc EUR, jsou zde však poměrně velké oborové rozdíly. Například absolventi medicíny si přijdou v průměru na téměř 50 tisíc EUR, zatímco absolventi humanitních oborů pouze na zhruba 27 tisíc EUR. Celkově výzkum organizace HIS jasně ukazuje na to, že i přes proběhnuvší ekonomickou krizi se situace absolventů vysokých škol na trhu práce v Německu jako v jedné z mála Evropských zemí stále zlepšuje.

Mezi jednotlivými veřejnými vysokými školami zaznamenali v posledních třech letech nejvyšší nárůst standardizované míry nezaměstnanosti absolventi Vysoké školy chemicko-technologické v Praze⁷, Univerzita Pardubice a Slezská univerzita v Opavě. Celkem u desíti veřejných vysokých škol se míra nezaměstnanosti zvýšila více než dvojnásobně. Současně však u většiny škol zatím nejde o nijak alarmující čísla. Míra nezaměstnanosti absolventů se totiž vrátila zhruba na úroveň let 2004 až 2005. V posledním roce došlo v míře nezaměstnanosti absolventů většiny škol k mnohem mírnějším změnám než v roce předchozím, zajímavé však je, že kromě dvou uměleckých škol (AVU a VŠUP), kde jsou větší meziroční skoky vzhledem k malému počtu absolventů obvyklé, došlo k nejvýraznějšímu zhoršení (o více než 40 %) na dvou největších českých univerzitách – Univerzitě Karlově v Praze a Masarykově univerzitě v Brně.

⁷ Zde je však nutné podotknout, že vysoký relativní růst v případě VŠCHT je do značné míry daný tím, že absolventi této univerzity měli míru nezaměstnanosti v roce 2007/08 ve srovnání s absolventy ostatních veřejných vysokých škol vůbec nejnižší. Díky tomu i poměrně malý růst v počtech nezaměstnaných vedl k poměrně výraznému růstu míry nezaměstnanosti. VŠCHT se i nadále řadí ke školám, jejichž absolventi mají míru nezaměstnanosti jednu z nejnižších.

V posledních dvou letech vstoupili na trh práce poprvé také absolventi ze dvou nových veřejných vysokých škol - Vysoké školy polytechnické v Jihlavě a Vysoké školy technické a ekonomické České Budějovice. V obou případech museli jejich absolventi čelit výrazně nadprůměrným problémům při hledání práce. Důvodem nebylo jen přechodné období, kdy si zaměstnavatelé v regionu teprve „zvykají“ na nový typ absolventů – obdobné problémy zaznamenaly nové regionální vysoké školy i v jiných západoevropských zemích – ale také to, že školy zatím nenabízejí magisterské studium a jejich absolventi se často soustředili spíše na přechod do navazujícího studia v jiném městě. Mnohým se to nepodařilo, a proto skončili na úřadu práce. Další ročník absolventů VŠPJ však měl již ve školním roce 2010/11 míru nezaměstnanosti podstatně nižší než jejich předchůdci (snížení z 22 na 13 %). První absolventi VŠTE vstoupili na trh práce až o rok později a míra jejich nezaměstnanosti ve školním roce 2010/11 proto dosáhla téměř 27 %.

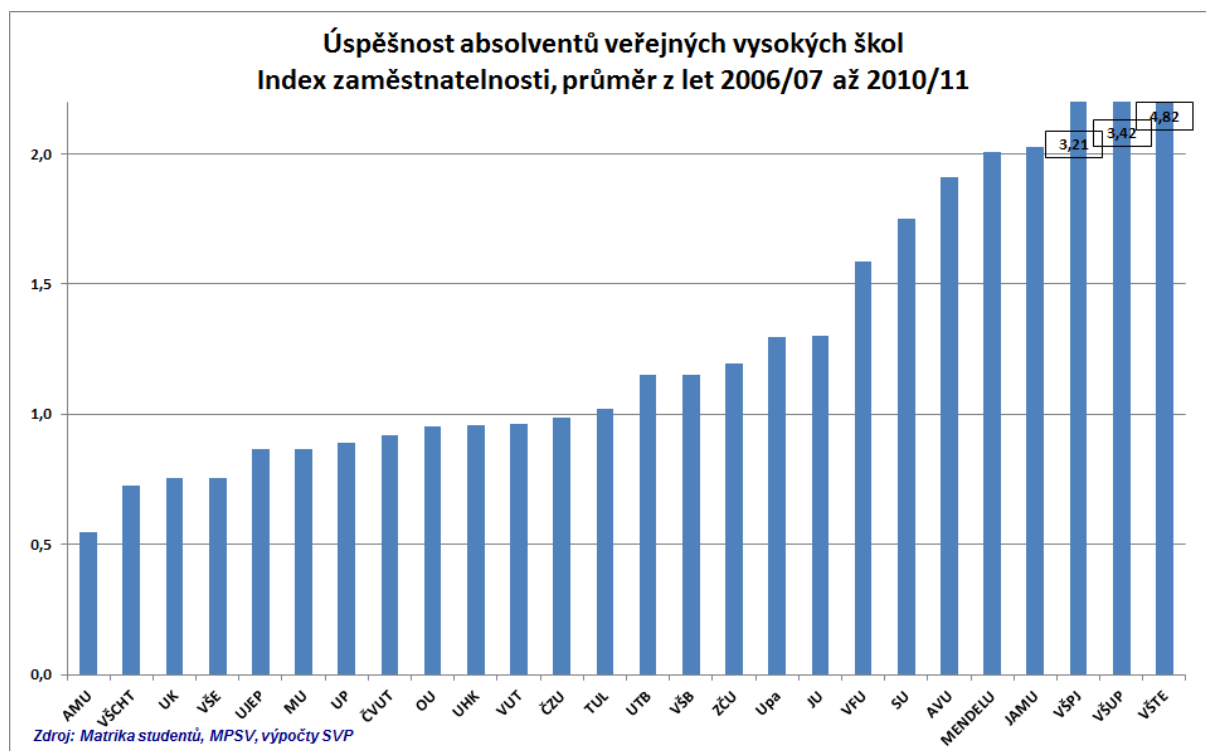

Rozdíly mezi školami a fakultami ve standardizované míře nezaměstnanosti již do určité míry vypovídají o různé kvalitě a především relevanci poskytovaného vzdělání z hlediska pracovního trhu. Čtyři pětiny ze všech českých vysokých škol a fakult má nezaměstnanost svých absolventů mezi 1 % až 11 %. Takto měřený rozptyl se poměrně značně navýšil při výrazném nárůstu průměrné míry nezaměstnanosti absolventů vysokých škol mezi školními roky 2008/09 a 2009/10. Ve školním roce 2010/11 však tento rozptyl (a tedy i rozdíly mezi jednotlivými školami a fakultami), i přes další růst průměrné míry, mírně poklesl.

Důležitým faktorem, který rozdíly mezi jednotlivými vysokými školami do jisté míry ovlivňuje, je podíl absolventů s bakalářským, magisterským nebo doktorským stupněm vzdělání. Jak již bylo ukázáno výše, míra nezaměstnanosti absolventů různých stupňů vzdělání se totiž značně liší. Školy, kde dominují bakalářské studijní programy, tak dosahují logicky vyšší hodnoty míry nezaměstnanosti, než například školy, kde je větší zastoupení magistrů či doktorů. Pro odstranění tohoto vlivu byl vytvořen tzv. index zaměstnatelnosti absolventů, který u každé školy srovnává reálnou standardizovanou míru nezaměstnanosti a očekávanou standardizovanou míru nezaměstnanosti⁸.

⁸ Výpočet probíhá tak, že se pro každou školu vydělí reálné míry nezaměstnanosti bakalářů, magistrů a doktorů s očekávanými, přičemž očekávané jsou míry nezaměstnanosti všech bakalářů, magistrů a doktorů. Výsledný index školy se vypočte jako vážený průměr ze vzniklých třech (případně méně, pokud škola

Pokud je hodnota tohoto indexu menší než 1, pak je reálná míra nižší než očekávaná, pokud je vyšší než 1, pak je vyšší než očekávaná. Následující graf nabízí srovnání indexů zaměstnatelnosti všech veřejných vysokých škol. Jedná se o průměrnou hodnotu za posledních pět let.

Mezi školy, jejichž absolventi si nacházejí práci výrazně častěji, než by napovídala jejich skladba stupňů vzdělání, se řadí zejména Akademie múzických umění v Praze, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Univerzita Karlova v Praze a Vysoká škola ekonomická v Praze. Naopak nejhůře na tom jsou kromě dvou nejnovějších veřejných vysokých škol (VŠPJ a VŠTE) Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze a Janáčkůva akademie múzických umění v Brně.

Najděte si úspěšnou školu

Následující tabulka obsahuje údaje o počtech nezaměstnaných absolventů pro jednotlivé vysoké školy a fakulty, které sbíraly úřady práce k 30. září 2010 a k 30. dubnu 2011. Jedná se o nezaměstnané, kteří vysokou školu absolvovali 6-12 měsíců před uvedenými termíny.

Tabulka obsahuje také počty všech absolventů a podíl těch, kteří dále pokračují ve studiu na vysoké škole. Nejdůležitějším údajem jsou však dvě míry nezaměstnanosti absolventů vysokých škol. Běžná míra nezaměstnanosti ukazuje skutečné šance na uplatnění absolventů po vstupu na trh práce. Standardizovaná míra nezaměstnanosti bere v úvahu rozdílnost regionálních trhů práce z hlediska pracovních příležitostí. Jelikož standardizovaná míra nezaměstnanosti je vhodnější pro srovnávání zaměstnatelnosti absolventů jednotlivých škol a fakult, je k ní také připojen údaj o pořadí a průměrná standardizovaná míra nezaměstnanosti za posledních 5 let.

Údaje o zaměstnatelnosti absolventů vysokých škol a fakult jsou zajímavé pro vysokoškolské studenty při rozhodování o jejich další orientaci a pro uchazeče o studium při výběru instituce, na kterou se chtějí hlásit. Je však třeba upozornit – a z tabulky je to zřejmé – že některé vysoké školy a především fakulty mají tak málo absolventů, že i nepatrný počet nezaměstnaných může vést k vysoké míře nezaměstnanosti.

neměla absolventy všech tří stupňů vzdělání) indexů, přičemž váhy jsou počty absolventů příslušných stupňů vzdělání vstupujících na trh práce.

Určitě však lze doporučit především ty instituce, které se v pořadí umístily na předních místech a uplatnitelnost jejich absolventů je i dlouhodobě dobrá. Zároveň je však třeba upozornit na úskalí spojená se studiem na institucích, jejichž absolventi mají vysokou míru nezaměstnanosti již dlouhodobě. Rozhodování uchazečů o volbě studia ovlivňuje mnoho různých okolností. Zaměstnatelnost absolventů by se měla stát jednou z nich.

Další údaje o absolventech a nezaměstnaných absolventech jednotlivých vysokých škol a fakult v České republice po roce 2002 je možné vyhledat v interaktivní databázi, kterou vytvořilo a veřejnosti zpřístupnilo SVP PedF UK. Je zde možné srovnávat míry nezaměstnanosti absolventů pro jednotlivé úrovně vzdělání (bakalář, magistr, doktor), různé vysoké školy nebo fakulty, jednotlivé regiony, pro různě dlouhá období po ukončení studia apod. Databázi lze nalézt na adrese <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/svp/>.

Vysvětlivky k tabulce:

Absolventi = Absolventi vysokých škol, kteří v období od 1.10.2009 do 30.9.2010 ukončili studium (úspěšně vykonali poslední státní zkoušku).

Pokračují ve studiu = Absolventi vysokých škol, kteří pokračují ve studiu jsou ti, kteří v období od 1.10.2009 do 30.9.2010 ukončili studium a kteří zahájili další studium na stejné nebo jiné vysoké škole a byli v něm stále ještě zapsáni k 30.4.2011.

Nezaměstnaní = Nezaměstnaní absolventi vysoké školy jsou uchazeči o práci registrovaní na úřadu práce k 30.9. 2010 a k 30.4.2011, kteří úspěšně ukončili školu v období půl až jeden rok před zářím 2010, resp. dubnem 2011.

Míra nezaměstnanosti běžná za poslední rok = Míra nezaměstnanosti absolventů je podílem počtu nezaměstnaných k celkovému počtu absolventů bez těch, kteří pokračují ve studiu. V tomto případě se jedná o vážený průměr míry nezaměstnanosti ze září 2010 a míry nezaměstnanosti z dubna 2011 a týká se absolventů, kteří ukončili studium v období půl až jeden rok před zářím 2010, resp. dubnem 2011.

Míra nezaměstnanosti standardizovaná za poslední rok = Míra nezaměstnanosti standardizovaná je vážený průměr standardizované míry nezaměstnanosti z dubna 2011 a standardizované míry nezaměstnanosti ze září 2010. Jde o míru nezaměstnanosti, která je počítána pro absolventy, kteří ukončili studium v období půl až jeden rok před zářím 2010, resp. dubnem 2011.

Pořadí = Pořadí seřazuje vysoké školy a fakulty podle úrovně standardizované míry nezaměstnanosti za poslední rok. Na prvních místech se umísťují ty, jejichž absolventi jsou na tom nejlépe, na posledních naopak ty, jejichž absolventi jsou na tom nejhůře.

Míra nezaměstnanosti standardizovaná za pět let = Míra nezaměstnanosti standardizovaná za pět let je průměrná míra vypočítaná ze standardizovaných měr nezaměstnanosti z posledních 5 let. Jde o vážený průměr, přičemž váha příslušného roku je daná počtem absolventů příslušné školy/fakulty nepokračujících ve studiu. U škol/fakult, které nemají alespoň tříletou časovou řadu, není tento ukazatel uveden.

Poznámka: V tabulce nejsou uvedeny všechny vysoké školy a fakulty v České republice. U několika málo z nich totiž chybí údaje o počtech absolventů nebo o počtech nezaměstnaných absolventů. Většinou jde o instituce nové, jejichž absolventi na pracovní trh ještě nevstoupili.

Název školy/fakulty	Absolventi			Míra nezaměstnanosti			
	celkem	pokračují ve studiu	nezaměstnaní	běžná za poslední rok	standard. za poslední rok	pořadí škol/fakult	standard. za posledních 5 let
Vysoké školy celkem	81 904	43,7%	2 088	4,5%	4,7%		3,7%
Veřejné vysoké školy	68 924	45,3%	1 824	4,8%	4,9%		3,7%
Univerzita Karlova v Praze	7 675	38,4%	88	1,9%	2,8%	56	2,2%
1. lékařská fakulta	411	16,8%	5	1,5%	2,6%	47	1,9%
3. lékařská fakulta	255	19,2%	0	0,0%	0,0%	1-16	0,5%
2. lékařská fakulta	198	14,6%	4	2,4%	5,0%	117	1,7%
Lékařská fakulta v Plzni	202	5,4%	1	0,5%	0,8%	20	1,1%
Lékařská fakulta v Hradci Králové	226	3,5%	4	1,8%	1,4%	26	2,6%
Farmaceutická fakulta v Hradci Králové	250	14,0%	0	0,0%	0,0%	1-16	0,1%
Filozofická fakulta	1 156	43,7%	19	2,9%	4,5%	98	2,9%
Právnická fakulta	597	11,6%	7	1,3%	1,9%	35	1,4%
Fakulta sociálních věd	723	51,7%	7	2,0%	2,9%	58	2,2%
Fakulta humanitních studií	322	47,8%	2	1,2%	1,3%	24	
Katolická teologická fakulta	119	42,9%	1	1,5%	3,2%	67	2,1%
Evangelická teologická fakulta	91	35,2%	6	10,2%	13,0%	188	3,6%
Husitská teologická fakulta	143	52,4%	3	4,4%	6,7%	142	10,3%
Přírodovědecká fakulta	1 067	61,0%	16	3,8%	5,9%	132	4,4%
Matematicko-fyzikální fakulta	471	66,0%	4	2,5%	4,0%	88	1,7%
Pedagogická fakulta	909	33,1%	4	0,7%	0,9%	22	1,8%
Fakulta tělesné výchovy a sportu	535	41,7%	5	1,6%	2,3%	42	2,6%
Jihočeská univerzita České Budějovice	2 765	35,6%	85	4,8%	5,5%	126	5,0%
Zdravotně sociální fakulta	687	26,6%	21	4,2%	5,2%	122	3,6%
Filozofická fakulta	115	58,3%	4	8,3%	11,1%	176	17,4%
Zemědělská fakulta	258	43,0%	13	8,8%	10,5%	173	7,1%
Teologická fakulta	258	30,2%	12	6,7%	6,3%	140	6,9%
Biologická fakulta	182	59,9%	6	8,2%	10,2%	170	7,2%
Pedagogická fakulta	674	21,2%	19	3,6%	3,9%	85	4,3%
Ekonomická fakulta	549	48,5%	8	2,8%	3,1%	62	2,7%
Fakulta rybářství a ochrany vod	41	63,4%	2	13,3%	14,7%	193	
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí n. L.	1 958	38,1%	55	4,5%	3,7%	83	3,5%
Filozofická fakulta	100	66,0%	2	5,9%	3,6%	80	2,1%
Fakulta výrobních techn. a man.	44	72,7%	0	0,0%	0,0%	1-16	1,2%
Pedagogická fakulta	741	23,5%	21	3,7%	3,1%	64	2,5%
Přírodovědecká fakulta	106	63,2%	6	15,4%	12,9%	185	14,2%
Fakulta sociálně ekonomická	553	40,3%	11	3,3%	2,6%	48	3,5%
Fakulta životního prostředí	192	58,9%	11	13,9%	12,4%	181	7,6%
Fakulta umění a designu	112	46,4%	2	3,3%	3,1%	65	8,8%
Masarykova univerzita v Brně	7 281	46,4%	198	5,1%	4,8%	114	3,2%
Lékařská fakulta	589	21,9%	5	1,1%	0,9%	21	0,9%
Filozofická fakulta	1 625	54,1%	63	8,4%	7,9%	154	5,6%
Právnická fakulta	742	21,3%	14	2,4%	2,4%	44	1,7%
Fakulta sociálních studií	866	59,2%	16	4,5%	4,6%	102	3,1%
Přírodovědecká fakulta	837	69,4%	28	10,9%	10,5%	174	6,5%
Fakulta informatiky	285	60,4%	6	5,3%	4,9%	116	3,1%
Pedagogická fakulta	1 404	38,0%	38	4,4%	4,1%	93	2,4%
Fakulta sportovních studií	316	40,8%	9	4,8%	5,1%	120	5,2%
Ekonomicko-správní fakulta	617	46,0%	19	5,7%	5,3%	123	2,6%
Univerzita Palackého v Olomouci	4 420	39,7%	134	5,0%	4,6%	105	3,3%
Lékařská fakulta	257	6,6%	2	0,8%	0,6%	18	1,3%
Fakulta zdravotnických věd	173	24,9%	0	0,0%	0,0%	1-16	
Filozofická fakulta	1 217	46,8%	42	6,5%	6,1%	136	4,3%
Právnická fakulta	207	27,1%	13	8,6%	8,6%	161	3,6%
Cyrlometodějská teologická fakulta	190	35,3%	11	8,9%	8,6%	162	3,5%
Přírodovědecká fakulta	659	64,3%	25	10,6%	9,4%	167	6,6%
Pedagogická fakulta	1 343	32,5%	36	4,0%	3,4%	73	2,8%
Fakulta tělesné kultury	374	37,7%	5	2,1%	1,8%	34	2,0%
Veterinár. a farmaceut. univerzita Brno	458	29,3%	19	5,9%	6,3%	139	5,1%
Fakulta veterinárního lékařství	129	10,1%	6	5,2%	4,8%	113	6,9%
Fakulta veter. hygieny a ekologie	214	49,1%	13	11,9%	13,6%	191	8,4%
Farmaceutická fakulta	115	13,9%	0	0,0%	0,0%	1-16	0,2%
Ostravská univerzita v Ostravě	2 787	36,0%	99	5,6%	4,5%	101	3,7%
Lékařská fakulta	333	27,6%	5	2,1%	1,7%	30	2,3%
Fakulta sociálních studií	51	25,5%	0	0,0%	0,0%	1-16	
Filozofická fakulta	624	45,0%	35	10,2%	7,8%	153	6,1%
Přírodovědecká fakulta	438	58,9%	31	17,2%	14,0%	192	8,2%
Pedagogická fakulta	1 218	24,8%	26	2,8%	2,3%	43	1,5%
Fakulta umění	123	47,2%	2	3,1%	4,6%	106	9,0%

Název školy/fakulty	Absolventi			Míra nezaměstnanosti			
	celkem	pokračují ve studiu	nezaměstnání	běžná za poslední rok	standard. za poslední rok	pořadí škol/fakult	standard. za posledních 5 let
Univerzita Hradec Králové	1 741	35,8%	43	3,8%	4,6%	104	3,8%
Pedagogická fakulta	1 113	29,2%	27	3,4%	3,9%	86	3,0%
Fakulta informatiky a managementu	479	45,1%	10	3,8%	4,7%	108	4,9%
Filozofická fakulta	149	55,7%	6	9,1%	12,7%	183	11,4%
Slezská univerzita v Opavě	1 634	43,2%	96	10,3%	8,3%	158	6,5%
Filozoficko-přírodovědecká fakulta	346	48,6%	25	14,0%	12,2%	180	6,7%
Fakulta veřejných politik	459	36,6%	10	3,4%	2,8%	57	
Obchodně podnikatelská fakulta v Karvině	813	43,9%	61	13,4%	10,4%	171	7,7%
České vysoké učení technické v Praze	4 360	54,8%	70	3,6%	4,8%	111	2,9%
Fakulta stavební	1 505	54,1%	24	3,5%	4,5%	99	2,5%
Fakulta strojní	665	55,6%	15	5,1%	7,2%	150	4,5%
Fakulta elektrotechnická	1 112	52,5%	12	2,3%	3,6%	77	2,8%
Fakulta dopravní	360	52,5%	6	3,5%	3,4%	71	2,9%
Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská	224	76,3%	1	1,9%	1,7%	31	1,7%
Fakulta architektury	299	55,5%	6	4,5%	7,2%	151	3,0%
Fakulta biomedicínského inženýrství	121	70,2%	6	16,7%	20,2%	196	9,3%
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	764	61,8%	7	2,4%	3,4%	70	2,3%
Fakulta chemické technologie	254	64,6%	4	4,4%	6,8%	148	3,9%
Fakulta technologie ochrany prostředí	78	46,2%	1	2,4%	2,7%	52	1,3%
Fakulta potravní a biochem. Technologie	270	61,1%	1	1,0%	1,5%	28	1,9%
Fakulta chemicko-inženýrská	147	66,7%	1	2,0%	1,9%	36	2,1%
Západočeská univerzita v Plzni	3 764	40,3%	88	3,9%	4,6%	107	4,5%
Fakulta strojní	213	54,9%	4	4,2%	6,0%	134	2,8%
Fakulta elektrotechnická	480	54,0%	3	1,4%	1,8%	32	3,4%
Fakulta zdravotnických studií	192	13,5%	2	1,2%	1,8%	33	
Fakulta právnická	437	8,2%	9	2,2%	2,8%	55	2,5%
Fakulta filozofická	673	49,2%	28	8,2%	9,2%	166	10,1%
Fakulta pedagogická	903	33,2%	26	4,3%	5,4%	124	5,1%
Fakulta ekonomická	514	47,5%	14	5,2%	5,1%	118	3,5%
Fakulta aplikovaných věd	294	58,5%	1	0,8%	0,7%	19	1,9%
Technická univerzita v Liberci	1 888	45,6%	43	4,2%	3,9%	87	3,6%
Fakulta strojní	211	55,9%	3	3,2%	4,0%	90	2,5%
Fakulta mechatron. a mezipřev. inž. Studií	146	43,8%	2	2,4%	2,0%	40	2,5%
Hospodářská fakulta	581	49,7%	11	3,8%	3,6%	76	3,1%
Fakulta textilní	273	50,9%	11	8,2%	6,8%	146	7,5%
Fakulta pedagogická	584	34,2%	14	3,6%	3,7%	81	2,9%
Fakulta umění a architektury	73	63,0%	2	7,4%	5,6%	128	2,3%
Univerzita Pardubice	1 871	53,5%	69	7,9%	9,0%	165	5,2%
Fakulta restaurování	17	47,1%	3	33,3%	39,1%	198	23,6%
Fakulta filozofická	384	57,6%	21	12,9%	15,3%	194	8,0%
Fakulta chemicko-technologická	354	58,2%	5	3,4%	3,2%	68	3,9%
Fakulta ekonomicko-správní	541	54,2%	24	9,7%	11,7%	177	5,4%
Dopravní fakulta Jana Pernera	341	46,3%	14	7,7%	8,0%	155	4,5%
Fakulta zdravotnických studií	101	24,8%	0	0,0%	0,0%	1-16	0,9%
Fakulta elektrotechniky a informatiky	133	67,7%	2	4,7%	3,5%	75	7,4%
Vysoké učení technické v Brně	4 840	56,3%	103	4,9%	4,6%	103	3,4%
Fakulta stavební	1 165	64,3%	15	3,6%	3,5%	74	1,6%
Fakulta strojního inženýrství	976	53,6%	14	3,1%	3,1%	63	2,8%
Fakulta elektrotechniky a komunikač. tech.	913	56,0%	24	6,0%	5,4%	125	3,6%
Fakulta informačních technologií	454	61,5%	8	4,6%	4,0%	91	2,6%
Fakulta chemická	239	59,4%	5	5,2%	4,5%	100	4,7%
Fakulta architektury	181	49,7%	6	6,6%	6,7%	144	6,9%
Fakulta výtvarných umění	88	48,9%	4	8,9%	8,5%	159	12,1%
Fakulta podnikatelská	777	47,0%	26	6,3%	5,9%	133	4,9%
VŠ báňská - TU Ostrava	4 822	51,6%	162	6,9%	5,7%	129	4,2%
Fakulta stavební	352	62,8%	6	4,6%	3,3%	69	2,2%
Fakulta bezpečnostního inženýrství	390	47,4%	15	7,3%	6,3%	138	3,6%
Fakulta strojní	561	59,0%	8	3,5%	2,7%	54	2,8%
Fakulta elektrotechniky a informatiky	615	56,4%	14	5,2%	4,2%	95	2,6%
Hornicko-geologická fakulta	880	43,0%	24	4,8%	4,1%	92	4,2%
Fakulta metalurgie a materiál. inženýrství	452	48,7%	20	8,6%	6,7%	143	4,7%
Ekonomická fakulta	1 558	51,0%	75	9,8%	8,2%	157	5,3%
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	3 408	40,3%	136	6,7%	6,1%	135	4,6%
Fakulta technologická	485	49,1%	24	9,7%	8,8%	163	10,3%
Fakulta managementu a ekonomiky	868	35,9%	69	12,4%	11,0%	175	5,5%
Fakulta multimediálních komunikací	351	41,3%	10	4,9%	4,8%	112	3,5%
Fakulta aplikované informatiky	364	43,4%	13	6,3%	6,2%	137	5,5%
Fakulta humanitních studií	1 160	37,8%	20	2,8%	2,5%	45	1,8%

Název školy/fakulty	Absolventi			Míra nezaměstnanosti			
	celkem	pokračují ve studiu	nezaměstnaní	běžná za poslední rok	standard. za poslední rok	pořadí škol/fakult	standard. za posledních 5 let
Vysoká škola ekonomická v Praze	4 026	56,5%	36	2,1%	2,6%	50	2,5%
Fakulta financí a účetnictví	715	60,7%	7	2,5%	3,0%	61	1,2%
Fakulta mezinárodních vztahů	1 093	59,1%	7	1,6%	2,0%	39	2,4%
Fakulta podnikohospodářská	843	52,0%	10	2,5%	3,1%	66	2,4%
Fakulta informatiky a statistiky	631	56,6%	5	1,8%	2,5%	46	3,5%
Fakulta národohospodářská	433	61,0%	5	3,0%	4,3%	96	3,1%
Fakulta managementu v Jindř. Hradci	309	44,0%	2	1,2%	1,2%	23	3,2%
Česká zemědělská univerzita v Praze	4 859	43,8%	97	3,6%	4,7%	109	3,7%
Provozně ekonomická fakulta	2 763	38,3%	34	2,0%	2,6%	49	2,3%
Fakulta agrobiologie, potravinových a přír. zdr.	807	53,2%	11	2,9%	3,7%	82	4,8%
Technická fakulta	348	48,0%	8	4,4%	7,0%	149	6,1%
Fakulta lesnická a dřevařská	263	63,5%	11	11,5%	11,8%	178	5,9%
Fakulta životního prostředí	513	47,0%	15	5,5%	8,5%	160	9,4%
Mendelova univerzita v Brně	2 493	50,3%	133	10,7%	9,9%	169	7,2%
Provozně ekonomická fakulta	936	47,2%	29	5,9%	5,1%	119	3,8%
Agronomická fakulta	746	51,2%	69	19,0%	18,0%	195	12,7%
Lesnická a dřevařská fakulta	445	53,9%	26	12,7%	11,9%	179	7,2%
Zahradnická fakulta	278	51,4%	7	5,2%	4,3%	97	3,3%
Akademie múzických umění v Praze	288	45,5%	1	0,6%	1,4%	27	2,5%
Hudební fakulta	133	52,6%	0	0,0%	0,0%	1-16	1,4%
Divadelní fakulta	77	36,4%	0	0,0%	0,0%	1-16	2,3%
Filmová a televizní fakulta	78	42,3%	1	2,2%	4,8%	110	3,8%
Akademie výtvarných umění v Praze	53	3,8%	2	3,9%	4,9%	115	5,8%
Vysoká škola uměleckooprůmyslová v Praze	71	4,2%	7	10,3%	12,9%	186	10,7%
Janáčkůva akademie múzic. umění v Brně	152	48,7%	4	5,1%	3,6%	79	6,7%
Hudební fakulta	86	55,8%	1	2,6%	1,6%	29	4,4%
Divadelní fakulta	66	39,4%	3	7,5%	5,6%	127	8,5%
Vysoká škola polytechnická Jihlava	340	39,7%	26	12,7%	13,0%	187	17,6%
Vysoká škola tech. a ekon. České Budějovice	206	48,1%	23	21,5%	26,6%	197	
Soukromé vysoké školy	12 980	35,1%	264	3,1%	3,5%		3,3%
Bankovní institut	861	25,3%	9	1,4%	1,9%	37	1,4%
Evropský polytechnický institut	236	23,3%	7	3,9%	2,7%	53	3,2%
Vysoká škola hotelová v Praze	529	34,6%	12	3,5%	3,4%	72	5,1%
Vysoká škola finanční a správní	1 431	42,5%	23	2,8%	3,0%	59	3,3%
Vysoká škola Karlovy Vary	304	33,6%	7	3,5%	4,0%	89	4,8%
ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola	141	53,2%	4	6,1%	7,6%	152	4,7%
Lit. akademie (Soukr. VŠ J. Škvoreckého)	68	32,4%	2	4,3%	6,8%	147	6,3%
Vysoká škola podnikání	881	32,1%	23	3,8%	3,0%	60	2,2%
Vysoká škola aplikovaného práva	144	47,2%	2	2,6%	3,8%	84	7,4%
Vysoká škola ekonomie a managementu	122	29,5%	0	0,0%	0,0%	1-16	
University of New York in Prague	34	5,9%	0	0,0%	0,0%	1-16	1,9%
VŠ manažerské informatiky a ekonomiky	56	37,5%	0	0,0%	0,0%	1-16	0,0%
VŠ mezinárodních a veřejných vztahů	122	44,3%	5	7,4%	12,5%	182	9,2%
Středočeský vysokoškolský institut	190	37,9%	13	11,0%	13,2%	189	10,5%
Academia Rerum Civilium	89	21,3%	0	0,0%	0,0%	1-16	2,7%
VŠ evropských a regionálních studií	187	41,7%	6	5,5%	5,7%	130	7,7%
Rašínova vysoká škola	125	29,6%	3	3,4%	3,6%	78	
Vysoká škola regionálního rozvoje Praha	184	16,3%	0	0,0%	0,0%	1-16	
VŠ TV a sportu Palestra	130	28,5%	1	1,1%	0,6%	17	3,3%
Newton College	85	47,1%	5	11,1%	9,8%	168	5,8%
Vysoká škola logistiky	260	38,1%	8	5,0%	5,1%	121	4,4%
Vysoká škola zdravotnická	113	9,7%	3	2,9%	2,7%	51	0,7%
BIBS, a.s.	48	20,8%	2	5,3%	4,2%	94	
VŠ cest. ruchu, hotelnictví a lázeňství	22	18,2%	2	11,1%	12,7%	184	
Vysoká škola obchodní v Praze	987	40,1%	31	5,2%	6,8%	145	7,5%
AKADEMIE STING	322	40,4%	12	6,3%	5,8%	131	3,2%
Metropolitní univerzita Praha	1 198	37,8%	11	1,5%	2,0%	41	2,1%
Univerzita Jana Amose Komenského	2 966	33,5%	18	0,9%	1,3%	25	0,8%
Vysoká škola Karla Engliš v Brně	192	45,3%	14	13,3%	13,4%	190	10,5%
Anglo-americká vysoká škola	42	31,0%	0	0,0%	0,0%	1-16	3,5%
Pražská VŠ psychosociálních studií	68	29,4%	2	4,2%	9,0%	164	11,5%
Západomoravská vysoká škola Třebíč	241	21,2%	22	11,6%	10,5%	172	
Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo	153	27,5%	3	2,7%	1,9%	38	3,2%
Moravská vysoká škola Olomouc	179	41,3%	10	9,5%	8,0%	156	7,9%
CEVRO Institut	46	69,6%	0	0,0%	0,0%	1-16	